

ЗОРНИЦА

Първият брой на вестник Зорница излиза в Цариград на 2.1.1876 г.

Година 145 • декември 2021 г. • брой 12 • 80 ст. • Най-старият български периодичен вестник

Изберете живота,
за да живееш, ти и
потомството ти.

Второзаконие 30:19

ТЕМА НА БРОЯ

РЕДАКЦИОННА

Уважаеми читателю,

Пред тебе е последният за 2021 г. брой на в. Зорница. Вярваме, че текстовете ще са интересни и насърчителни за теб. Ако ти е на сърце, имай предвид абонаментната кампания на вестника, която е в разгара си – абонирай се или подари годишен абонамент на друг. Подробности ще откриеш в карето на 2 стр., посветено на кампанията.

В края на една наистина изстрадана година, Бог ни благославя отново с надеждата, която ни е дал и за която можем да си припомним отново и отново в блаженото време на Рождествените празници. За не едно семейство обаче тазгодишните празници, подобно и на миналогодишните, са помрачени от загубата на близък човек през изминаващата година. Трудно е да се радваш в такива моменти наистина. Но слава на Бога, знаем, че можем да се оставим в ръцете Му и да разберем по най-ясен начин, че Той е единствената ни утеха и опора. „Това е моята утеха в скръбта ми, че словото Ти ме съживи“ (Пс. 119:50). Божието слово е нашата духовна храна! През този месец празнуваме и Деня на Библията, а цялата 2021 г. бе посветена на 150-годишнината от издаването на Цариградската Библия. Това са още съживителни поводи за радост в навечерието на Рождество Христово.

Бъдете благословени!

Олег Константинов

„Изберете живота!“

Тодор Велчев

Преломните моменти в живота на един народ не настъпват незабелязано. Незабележимо може да бъде назряването им в хода на историята. Рядко обръщаме внимание на постепенната смяна на поколенията, не усещаме някои социални преобразования, пропускаме покрай себе си раждането на нови идеи. Всички тези процеси водят до едно тайнствено съзряване на преломния исторически момент. А когато той настане, посрещаме го със смесени чувства – някои със страх, други с носталгия по миналото, трети с неясни надежди за бъдещето.

Много е важно обаче всички да осъзнаят, че носят отговорност за настъпващите качествени промени, независимо дали са ги предвиждали или предусещали. Всеки трябва да направи избор как да участва в промяната. При това, добре информиран избор. Информираният избор включва усилия да потърсим надеждни източници, да вникнем в случващото се и да го осмислим, пречупено през нашите ценности, опит и съвест.

Усилията си струват и са задължителни – става дума за нов начин на живот. Осмисленият избор на такъв живот е възможен само, ако сме готови да платим цената на промяната: промяна на навици, нагласи и предубеждения.

Нереалистично е да се очаква, че един цял народ ще е узрял за отговорен и информиран избор и ще е готов да плати цената за него. Нещо повече, удобството на установеността („статуквото“) и подозрителността към новото винаги са мощни пречки.

следва на 3 стр.

НАШАТА БИБЛИЯ

1742 г.: История славянобългарска

III част

Има събития, чиято пълна стойност става видна стоици години, след като са се случили. В самия процес на осъществяването им, изправени пред огромна опозиция и проблеми и плащайки огромна цена в отстояването на решението, главните действащи лица в тях често си задават въпроса дали си струва. Такова събитие за България е Покръстването и приемането на българската писменост. Вероятно княз Борис Михаил I, а и неговият наследник цар Симеон I са вярвали, че предават на следващите поколения могъща и устроена държава, достатъчно жизнеспособна, за да се справя с предизвикателствата, и достатъчно силна, за да респектира враговете си.

следва на 4 стр.

ГЛАСЪТ НА АМВОНА

Кръстът: две протегнати с любов ръце

п-р Васил Василев

Несравнима е отговорността, която носим пред Господа всеки път, когато излагаме Божието слово. За всички проповедници има едно голямо изкушение, когато се подготвят, за да се изправят на амвона: по някакъв начин да разгърнат някой и друг коментар или духовна книга. И въпреки че имах доста кратко време за настоящата проповед, този път не отворих нито един коментар и не се допитах до никаква странична литература.

Молитвата ми през тези дни беше според думите на апостол Павел до коринтяните: „Бог откри на нас тези неща чрез Духа Си“ (II Кор. 2:10). Когато имаме откритието на Духа, имаме и привилегията да познаваме Бога. Павел завършва главата с думите: „Кой е познал ума на Господа, за да може да Го научи? А ние имаме ум Христов“ (16 ст.).

следва на 6 стр.

145

През 2021 г. Зорница
отбеляза 145 години!

Дълбоко благодарни сме
за доверието, любовта,
подкрепата, молитвите
на всички читатели!

С трепет и драгост
гледаме напред, заедно...

А за 2022 г. абонирахте ли се?

Най-важната вест на Рождество

ЗА ВАС, ЖЕНИ

Цвете Куличева

Рождество Христово е най-хубавият, най-топлият, най-сърдечният празник. Това е и най-семеиният празник – специален ден, който се отбелязва в целия свят. Освен това е и събитие, което се празнува най-дълго. Цял месец преди настъпването на Рождество улици, магазини, домове и църкви вече са тържествено украсени. Това е така, защото честваме раждането на най-великото Бебе в света. Отбелязваме рождения ден на Царя на царете Исус Христос.

Всеки гледа на този празник да не е сам. Копнеем да споделим трапеза с най-близките си хора: семейство, приятели, роднини. Но замисляме ли се, че около нас има и хора, които са напълно самотни, които нямат нито семейство, нито приятели, нито роднини, под чиято стряха да се подслонят? Някои от тях дори не разполагат и с дом, където да посрещнат Рождество.

На всички тях, на всички самотни – а и не само на тях – небесният ангел донася най-добрата вест, че се е изпълнило предсказанието на древния пророк Исаия: „Ето, девицата ще зачене и ще роди син. И ще го нарекат Емануил, което значи: Бог с нас“ (7:14).

Бог е с нас. Това е най-важната, най-великата вест на Рождество.

Бог е с нас. Тази истина означава, че Бог е близо до всеки един човек по земята, независимо в какво положение се намира той. Бог е с всекиго, който няма приятели, близки и роднини. Бог е и с всекиго, който, дори когато е заобиколен от множество приятели и роднини, въпреки всичко изпитва усещане за самота. На Рождество самият Бог идва при нас като току-що

роден Младенец. Идва в нашия дом и желае да сподели нашата трапеза. Исква да бъде с нас, да участва в живота ни. Исква да влезе в сърцето ни и да остане там завинаги. И то не само през празничните рождествени дни. Не само през тази година. Не само и докато живеем тук, на земята. Бог желае да обитава в сърцето ни неизменно до деня, когато ще пристъпим във вечността.

Исус предлага Своего присъствие за цялата вечност. Той стои отворен и хлопа на дверите на твоето сърце. Не Го оставяй вън. Отвори сърцето си за родилия се в плът Син на Бога. Позволи Му да бъде с теб това Рождество. Ако приемеш Неговото присъствие, дори и да си сам, дори и да нямаш други приятели, дори и близките да са те оставили и никой да не те разбира, ти все пак няма да бъдеш сам. С теб ще бъде най-великата Личност в цялата вселена. С теб ще бъде Царят на царете, самият Бог.

*Ето, девицата ще зачене и ще роди син.
И ще го нарекат Емануил, което значи:
Бог с нас.*

Матей 1:23

Той желае да сподели с теб не само този празник, а и целия ти живот. Никога повече няма да бъдеш сам. Ще имаш най-добрия, най-верния Приятел на света. Той никога не би те изоставил. В Негово лице ще имаш приятел не само докато си тук, на земята, а и през цялата вечност.

Покани Господ Исус у дома си! Покани Го на трапезата си, в живота си. Дай му добавящото място в твоето сърце. Позволи Му да се настани там и сърцето ти да се превърне в Негово трайно обиталище. Той не само няма да допусне никога повече да изпитваш самота, но и ще направи живота ти стойностен, изпълнен с щастие и любов. Живот, който ще има смисъл и цел.

На Рождество Бог отправя апел не само към самотните, а и към всеки човек по лицето на земята. Нека на това Рождество да отделим време, за да прегледаме живота си. Да проверим дали по някакъв начин, може би дори без да сме забелязали, сме се отдалечили от Бога. Ако е така, нека Го поканим да заеме мястото, което Му се полага: на Господар и Владетел в живота ни.

По случай Рождество Христово пожелавам на всекиго да може да възкликне от все сърце: „Бог е с нас! Бог е с мен!“ □

Скъпи читатели,

Обявяваме **абонаментна кампания** за новата **2022 година**.

Редакционният екип от сърце ви благодари за доверието през изминалите месеци и години. **Зорница** продължава с радост да поднася на вниманието ви актуални статии, библейски проповеди, вълнуващи интервюта, отзиви от църковни събития и духовен поглед върху обществено значими развития.

Всеки месец **Зорница** се получава от 900 абонати и се разпространява в църкви и книжарници. Макар хартиеният формат да е черно-бял, на страницата ни **Zornitsa.bg** всеки брой може да се свали безплатно в цветен PDF вариант. С наслада и въображение поддържа живо присъствие и в социалните мрежи.

АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ 2022 г.

Можете да се абонирате по някой от следните начини:

■ ЛИЧЕН АБОНАМЕНТ – чрез **Български пощи**

За личен абонамент се обрънете към местния пощенски клон. Каталоген номер: № 312.

■ ГРУПОВ АБОНАМЕНТ – чрез **редакцията**

Редакцията приема групови абонаменти (пакетно, поне 10 бр). За информация се свържете с нас на контактите по-долу.

Абонамент за 12 месеца: 8 лева

Вестник **Зорница** е издание с консервативен протестантско-евангелски характер.

Списва се от редакционна колегия към **Българско евангелско дружество**.

По второстепенни доктринални въпроси редакцията допуска разнообразие от мнения.

Становището на даден автор невинаги съвпада с това на редакционната колегия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Данаил Игнатов, Тодор Велчев, Емил Марков, Олег Константинов, Радостин Марчев, Влади Райчинов, Станислав Алексиев, Владимир Железов

Редактор на броя: Олег Константинов
Коректори: Ели Аврамова, Тодор Велчев
Предпечат: Влади Райчинов
Печат: **Прима принт ЕООД**
ISSN: 0861-3826

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:
Българско евангелско дружество
София 1000, ул. Солунска 49

ЗА КОНТАКТИ:
e-mail: vestnik.zornitsa@gmail.com
web: <http://zornitsa.bg>
тел.: 0892 250 517

Зорница се нуждае от финансова подкрепа. Бъдете съработници на най-старото българско периодично издание!

Ще бъдем благодарни, ако обмислите с молитва да бъдете спомоществователи на изданието!

Българско евангелско дружество | IBAN: BG84 BPBI 7942 1021 9606 01 | BIC: BPBIBGSF

„Изберете живота!“

Тодор Велчев

следва от 1 стр.

Затова народът се нуждае от решителни водачи, които да го преведат през преломния исторически момент. Те трябва да изговорят на глас важните неща, които да се направят, да насърчат колебаещите се и да предупредят за последиците от погрешния избор.

В Библията намираме ярък пример за избор на нов живот в един преломен исторически момент. Цялата книга Второзаконие е посветена на темата. Божият народ Израил достига до границата на Обетованата земя след моменти на подем и провали, след поредица от колебания относно поставената от Господа цел, стрували живота на цяло едно поколение. Сега новото поколение трябва да направи своя избор и Мойсей прави всичко възможно то да осъзнае, че това е избор на живот и смърт. На израиляните им предстои да получат обещанието, дадено от Бога преди стотици години: „земята, където текал мляко и мед“ (Втор. 6:3). Това ще преобрази целия им живот: от скитащи в пустинята номади те ще станат земеделци и занаятчии, а Бог вече няма да бъде само техен Водител, но и „ще се засели между тях“ (Лев. 26:12). Връщане назад няма – там са египетското робство и смъртта, сполетяла бащите им в пустинята. Но те трябва също да осъзнаят, че пътят напред е свързан с голяма отговорност, с всекидневно изпълнение на Божията правда. Това е живот в послушание на Божия глас и на осъществяване на ясните Му повеления. За да се насладят на този живот, те трябва да скъсат решително с идопоклонството и заблудите, със следването на лошия пример на другите народи. „Изберете живота, за да живееш, ти и потомството ти“, провиква се Мойсей (Втор. 30:19).

Преди 30 години тогавашният министър-председател на България Филип Димитров използва горния библейски пример, за да илюстрира избора, пред който беше изправен нашият народ. Тогаваша този избор изглеждаше ясен: пълно скъсване с комунистическото минало и изграждане на модерно демократично общество, приобщено към обединена Европа. Една част от обществото презърна начертаната цел, а друга – не, което постави началото на продължителни политически борби и противопоставяния. Увлечени в тях, някак пропуснахме предупреждението, което г-н Димитров беше отправил: ако на Израил са били необходими 40 години, за да преодолее наследството на миналото и да влезе в Ханан, то надали българите ще стигнат по-бързо до своята „обетована земя“. За жалост, последвалите събития потвърдиха верността на думите му. Впуснахме се в своето „скитане из пустинята“. Алюскахме се от един към друг водач-спасител, който „ще оправи нещата“. Не липсваха моменти на подем, когато изглеждаше сякаш историческата цел е постигната. Но много повече бяха периодите на униние, на обезверяване, на управленска немош и/или злоупотреба с власт, през които корупцията, безнаказаността и мафиотските схеми вземаха връх и постигнатото по пътя беше отчасти заличавано или опорочавано. През този продължителен, понякога твърде отегчителен, „преход към демокрация“ загубихме мнозина сънародници; кои си отидоха от този свят, кои потърсиха щастията си в развитите демократични страни. Макар и бавно, започнахме да осъзнаваме, че не само влизането в „обетованата земя“, но и целият път до там минава през нашите отговорни избори.

През приближаващата своя край 2021 година българският народ на три пъти беше призван пред урните. Той трябваше да направи два неотложни избора, „избори на живот“. Първо, да избере реформаторско парламентарно мнозинство, способно да излъчи дееспособно правителство в едни трудни времена. Второ, да избере изходен път за поставяне под контрол на продължителната пандемия от COVID-19. И ако първото беше задача с много неизвестни, то второто предполагаше единствено, научно доказано решение: масова ваксинация. Засега резултатите и от двата избора на българския народ подсказват, че ни предстои още „скитане из пустинята“.

Защо тези два избора не тръпяха отлагане? По отношение на държавните дела отдавна стана ясно, че без решителни реформи в редица сфери и без безкомпромисна борба с корупцията и с безнаказаността на властимащи – които и да са те – България не може да се превърне в уредена и правова страна. Четиринайсет години след присъединяването към ЕС принадлежността ни към европейското семейство почти не се усеща от обикновения гражданин. Той не може да разчита на съдебната власт, която в своята прокурорска част е напълно компрометирана. На нея разчитат единствено престъпни управленци от висок ранг, които няма кой да разследва и да привлече под отговорност. Образователните институции произвеждат некомпетентни или направо негодни кадри, а измежду малкото компетентни малцина остават в страната. Здравната система се задъхва тежко и всеки, комуто се е наложило да използва услугите ѝ, може да потвърди, че едно по-сериозно изпитание ще я постави „на командно дишане“. И ето че такова изпитание дойде...

Неотслабващата коронавирусна пандемия отне и продължава да отнема живота на много българи. Страната ни застана на първото място по относителна смъртност в Европа, а тази година вероятно ще се окаже рекордна по смъртност в цялата ни нова история след Освобождението. Виновник за това не е само новият коронавирус – освен че нанесе преки поражения, той извади наяве недъзите на здравната система. Нека споменем само две от тях. На първо място, липсата на достатъчно кадри и персонал в болниците. Някои от тежкоболните в COVID-отделенията едва ли щяха да починаат, ако имаше повече медицински сестри и лекари, които да ги обгрижват и наглеждат. Откриха се и големите диспропорции между болници за „общонародна“ и за частна (за по-богати хора) употреба. Недобрите условия и оборудване в първите обуславят лошо медицинско обслужване за голяма част от населението.

Как се справиха българите с двата си неотложни избора през тази година? Очевидно нашият народ се затруднява „да избере живота“ – и в обществения, и в медицинския смисъл на думата. Изглежда защото се затруднява да го

дефинира ясно. Здравословният обществен живот минава през върховенство на закона и поставяне на обществения интерес над личния. Но този обществен интерес трябва да бъде осмислен и формулиран в диалог и сътрудничество между обществени групи с различни виждания и нужди. Ще трябва да се учим на това – и ние, и представителите ни в Народното събрание. Резултатите и от трите парламентарни избори през 2021 г. ясно показват, че промяната е желана и нужна за мнозинството българи, но няма единствен политически субект, който я олицетворява. Тази пъстрота на реформаторското представителство също е част от живота в едно демократично общество. Вместо да се кахърим, че вече нямаме политически спасител, който държи цялата власт с монолитна партия зад гърба си, трябва да приемем обществения живот в неговата сложност и всеки да поеме отговорността си за неговото оздравяване. Първите стъпки вече са направени. Но ни предстои още път, с отговорно „избиране на живота“ на всяка крачка.

Относно „избирането на живота“ в медицинския смисъл се оказахме доста по-незрели като народ. Грижата за собственото здраве очевидно е част от личния интерес и отговорност. Но в условията на епидемия тя става предмет и на обществения интерес. При наличието на опасна зараза, която се предава лесно от човек на човек, ти носиш отговорност вече не само за себе си, но и за много други хора. Пренебрегването на ваксинацията като единственото защитно средство, с което разполагаме към момента, е проява на обществено опасна безотговорност. Ще призная, че съм направо потресен от нейните мащаби, включително и сред евангелските християни. Обяснявам си феномена най-вече с дълбоката криза в образователната система и с разчупяването на масовата чалга-култура през годините на „прехода към демокрация“. Постепенно се оформи едно многолико мнозинство с оскъдна обща култура, без критично мислене и със слабо доверие към науката и научните институции. При сблъсък с голямо предизвикателство като епидемията, това мнозинство е неспособно на адекватен отговор...

Но нека се върнем към думите на Филип Димитров, изречени преди 30 години. Можем да ги приемем като прозрение относно българския преход към демокрация – натрупаният опит от тогава до днес го доказва. В такъв случай, може би ни остава още десетилетие, докато узреем като общество за живот в една „обетована България“ от XXI век. Прогнозата е оптимистична, но и реалистична. За да се сбъдне, трябва да правим своите отговорни и информирани избори всеки ден, като личности и като членове на обществото. Включително и избори на водачи, които – подобно на Мойсей – да ни напомнят целта и да формулират обществения интерес. ▢

1742 г.: История славянобългарска

III част

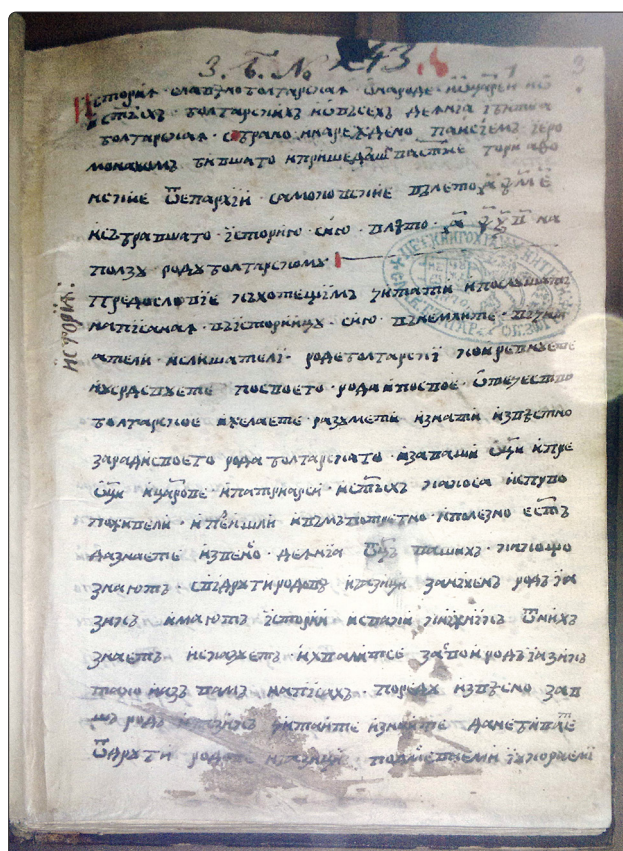
следва от 1 стр.

Столетия по-късно се оказва, че българските владетели, осъществили прехода на България от езичество към християнска цивилизация и приели и развили българската писменост, са направили нещо далеч по-голямо и дълбоко от това. Те са създали мечтата за България, която намира път и през най-дълбокия мрак на робството и сред най-обезсърчителните обстоятелства.

За първи път това става ясно около столетие след Покръстването. През 970 г. България попада в клещите на конфликта между две могъщи геополитически сили: стария съперник Византия на юг и Киевска Рус на северозток. Така столицата Преслав, заедно с всички източни земи, попадат под властта на Константинопол. Славната столица на държавата, седалището на Българската патриаршия и средището на българската книжнина са унищожени. Твърде бързо свободните български земи на запад се организират и начело с наследника на комитопула на Средец Никола – бъдещия цар Самуил – продължават самостоятелен живот още почти половин век.

През 1018 г. всички български земи са превзети от Византия. Нейният император получава прозвището „българоубиец“, а империята смята, че с временния инцидент „българска държава“ е приключено завинаги. Действителността обаче се оказва твърде различна. Макар българските земи да стават арена на нахлуващи степни народи и макар Кръстоносните походи да минават именно оттук, българският народ не губи кураж и вдига няколко въстания, чиито предводители по правило приемат името Петър, носено от първия български владетел с международно призната царска титла, син на Симеон Велики. Така българите повеждат масова и успешна за известен период борба под ръководството на Петър Делян през 1040-1041 г. и на Георги Войтех (приел отново името Петър) през 1072-1073 г. През 1185 г. въстанието на търновци е оглавно от местни велможи от кумански произход и този път начело на успешно възстановената българска държава застава отново цар Петър с рождено име Теодор, но коронясан с името, станало символ на мечтата за свободна България.

След две столетия успешна история, Втората българска държава пада под ударите на Османската империя. Този път ударът се оказва много по-жесток. Българите се оказват поробен народ от новата световна свръхсила, като техните земи са в непосредствена близост до столицата на империята. Компактни маси от население, лоялно на османското управление, се заселват в българските земи и получават най-богатите градове и най-плодородните земи. Българският елит: аристокрацията, висши свещеници и книжовници, е подложен на изтребление. Стотици белези на българската материална култура – книги, преписи на Библията, произведения на изобразителното изкуство, църковни храмове, дворци и крепости, също са унищожени. Българската народност преживява тежък демографски срив, свързан както със загубите във военните действия при завладяването от османците, така и с убийствата, грабежите, отвлеченията и прокужданията, които са чести явления в първите десетилетия след османското завладяване.

Първа страница от „История славянобългарска“, съхранена в Зографския манастир / източник: Wikipedia

Заедно с всичко това българският народ губи всички свои институции. В Османската империя няма нито едно административно ниво, на което българите да фигурират в правен смисъл. В империята действа шериатското право, а българите попадат в рамките на покорилите се на новия ред представители на неислямски религии, на които им е позволено да съществуват, ако плащат специален данък: *джизие*. Така бившата българска народност става част от така наречения *румилет* (или „ромейско население“) – понятие, което обединява всички източноправославни поданици на империята, на свой ред подчинени на Константинополската патриаршия. Последната не се оказва на нивото на представител и закрилник на всички християни, а често действа водена от етнофилетизъм, фаворизирайки гръцкия език, гръцката история и гръцкия народ. В такава обстановка, а и благодарение на запазената сравнителна автономност в някои отдалечени от метрополията територии, гръците се оказват в значително по-облагодетелствана позиция спрямо българския народ. Езикът на църквата, езикът на навлизащите от Запад нови ренесансови влияния и природни науки, езикът на търговията и все по-бързо развиващите се стокowo-парични отношения в икономическия живот се оказва гръцкият. Мнозина българи, които се стремят да получат образование, както и успешите в предприемачеството, постепенно усвояват гръцка идентичност.

Изникват стотици новогръцки училища, капиталистически предприятия и търговски кантори. В западния край на Османската империя, в непосредствен контакт с европейските държави и със значително по-хлабав административен контрол, национално възбуждане преживява и сръбският народ. Българските земи изглеждат потънали в забрава, а българският народ – обречен да се претопи в по-развитите и напреднали балкански християнски народи.

От гледна точка на историческия процес такова развитие не би представлявало изключение, нито може да бъде оценено като някаква грама. Народи са се появявали и изчезвали, империи са се въздигали и разпадали. Но тук се проявява мечтата за България, онова видение за одухотворен, просветен и самостоятелен народ, който не се претопява и не се слива със силния на деня, а намира свой, уникален и пълен с достойнство път през историята. Мечта, която се е появила близо хилядолетие преди това – с покръстването на българите и приемането на християнската писменост.

Именно тази мечта е разказана от Паусий в *История славянобългарска*. Този забележителен български будител се ражда през 1722 г. в Самоковската епархия, с рождено име Петър. Според някои косвени сведения за баща му и по-малкия му брат вероятно рождено място е Банско. През 1745 г. се замонашва в Хилендарския манастир в Света гора, полуостров Атон, като приема името Паусий. По-късно става йеромонах. Манастирът е сръбски, но повечето монаси в него са македонски българи. Паусий приема служението на *таксидиот* (пътуващ монах, който събира дарения) и като такъв посещава Сремски Карловци. Там попада на историческите трудове на венецианския кардинал Цезар Бароний и дубровнишкия абат Мавро Орбини, от които се запознава с богатата история на българската средновековна държава. След като се връща в Атон, Паусий се захваща да издирва пръснати из манастирските хранилища допълнителни исторически сведения като грамоти на царете Иван Александър и Иван Шишман, съчинения на патриарх Евтимий Търновски и жития на български светци. Така набира достатъчно материал за делото на своя живот. Оттегля се в Зографския манастир и именно там през 1762 г. завършва своята *История славянобългарска*.

Кратката по днешни стандарти книга е писана на ръка и се състои от два увода, изложение със седем глави и послеслов. В нея се проследява историята на българския народ от неговото зараждане според представите, които авторът приема за достоверни, до неговото могъщество и падения. Паусий разглежда съдбата на българския народ

НАШАТА БИБЛИЯ: ПРЕДИ ЦАРИГРАДСКИЯ ПРЕВОД

Тази есен *Зорница* (10,11/2021) препечатва материалите на Българско библейско дружество „Покръстването на България“ и „Кирило-Методиевият превод на Библията“. Продължаваме с III част от изследването на събития с духовно и историческо значение, подготвили почвата за публикуването на *Цариградския превод* на Библията през 1871 г.

Статията е заимствана от сайта **NashataBiblia.com** с любезното разрешение на ББД. Материалите се публикуват по повод юбилейната годишнина: 150 години от публикуването на цялостен превод на Светото писание на съвременен български език.

Вестник *Зорница* изказва благодарност на ББД за предоставените материали!

» в контекста на Божието провидение и дава морална оценка на описаните събития, като изхожда от християнската ценностна система. Заедно с това, напълно в духа на епохата, творбата засяга националния въпрос и бъдещето на българската нация. Червената нишка през цялата творба е, че българите са призван и закрилян от Бога народ и няма причина да не постигнат исторически успехи като другите християнски народи. *История славянобългарска* носи някои характеристики на средновековните исторически хроники, но е пропита от светозгледа и емоцията на времето, в което работи авторът. Паусий изхожда изцяло от доброто, справедливото и законното според представите на Светото писание. Неблагополучията и историческите провали са приписани на оттеглянето на Божията закрила поради извършени престъпления против правдата на Създателя.

Когато четем *Историята*, трябва да имаме предвид скромните възможности, които е имал Паусий да обработи и обобщи наличната информация, както и да я подложи на критичен анализ и корекция. От цялата история на средновековната българска държава Паусий изброява общо тринайсет български по-значими царе, за които дава синтезирана информация. За всеки от тях авторът отговаря с кратко изложение на въпроса: „С какво бил знаменит цар...?“. Интерес представлява фактът, че Паусий отнася покръстването на българите към „цар Тривелий“ (хан Тервел), но поради липса на писменост „споменът за тези събития се изгубил и българите се завърнали към езичеството“. От друга страна, цар Самуил е обвинен в „убийството на царското семейство“, поради което „Бог го наказал, гърците го победили, пленили и ослели неговата войска“.

Прави впечатление главата за създаването на българската азбука, в която изрично е изтъкнато уникалното място на България за възникването и съхранението

на славянската писменост. Авторът влиза в остра полемика с доминиращите по онова време тези за централна роля на Русия в този процес и убедително опровергава с исторически доказателства всеки опит ролята на България да бъде омаловажена.

В главата за българските светци тезата на Паусий е, че българите с нищо не отстъпват на другите християнски народи. Щом Бог е извършил толкова забележително дело чрез някогашните българи, в Неговото намерение влиза бъдещото въздигане на българския народ.

Макар и написана по смирен и непретенциозен начин, книгата на Паусий има изумителен ефект върху българите. През 1765 г. при едно свое пътуване Паусий среща в Котел поп Стойко Владиславов (бъдещия митрополит Софроний Врачански), който прави първия препис на книгата. След това Паусий сякаш се изгубва от сцената и от едно кратко известие разбираме, че е починал няколко години по-късно в днешен Асеновград. Известни са около 80 преписа на *История славянобългарска*, преди да бъде напечатана, което със сигурност не изчерпва мащаба на нейното разпространение.

История славянобългарска катализира процесите на формиране на българско национално съзнание и имплицитно се превръща в програма за българска национална революция: борба за новобългарска просвета, самостоятелна българска църква и независима българска държава. Няколко десетилетия след появата ѝ българските земи се преобразяват коренно. Едно след друго никнат новобългарски училища, масов характер придобива борбата за самостоятелна църква и църковно богослужение на български език. Българският народ се еманципира от другите християнски народи в рамките на империята, а очакването за политическо освобождение започва да се заражда у всички българи.

Една огромна опасност е преодоляна:

българският народ не може и няма да бъде претопен от гръцкия. Мечтата за България е възродена: България на вратата в Христос, на служението, писането и четенето на български език, на славните царе, смелите военачалници и славните победи заживява в стотици хиляди български умове и сърца. Тя се предава от родители на деца и намира израз в писане и публикуване на художествени произведения и все по-гръзки планове за национално освобождение.

Интересен факт е, че около стотина години преди написването на *Историята* на Паусий един друг българин, католическият епископ Петър Богдан, посвещава целия си живот на усилията да създаде християнска коалиция срещу Османската империя, която да поведе освободителна за България война. Петър Богдан намира време и за изследване на извори и писане на книга. В резултат се появява *История на България*, завършена около 1667 г. Книгата изненадва със задълбочения си историзъм и модерно звучене, надскачащо стандартите на епохата. Вероятно провалът на избухналото две десетилетия по-късно Чипровско въстание през 1688 г. и последвалото изселване на българите-католици са причината тази история да остане неизвестна до края на XX в.

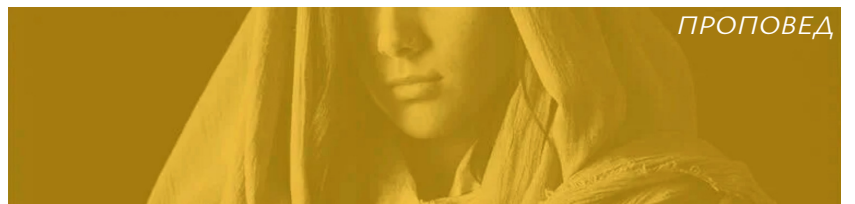
В лицето на Паусий обаче написването на история, която да възроди идентичността и да вдъхне гордост и вяра, е било не само на българския народ, но и на българския език. В прогълтението на това изследване ще видим как точно се посреща и тази неотложна духовна нужда. □

(Следва.)

Величае душата ми Господа!

Дитрих Бонхьофер

превод от английски: Тодор Велчев

Песента на Мария е най-старият химн, който се е пял в очакване на Рождество. Той е и най-страстният, най-френетичният и – може дори да се каже – най-революционният химн, който се е пял някога през адвентните седмици. Пред нас не е благородната, нежна, мечтателна Мария, каквато често я рисуват художниците. Мария, която говори тук, е страстна натура, която ни увлича след себе си, горда, въодушевена. Не долавяме нищо от сладките, изпънени с копнеж и даже изгриви тонове на нашите рождествени песни. Вместо това звучи един твърд, строг, неумолим химн за падането на тронове и за унижението на господарите на този свят, за мощта на Бога и за немоцта на човечеството. Това е гласът на жените-пророчици от Стария завет – Дебора, Юдит, Мариам – оживял в устата на Дева Мария. Мария, изпъннена със силата на Светия Дух, която смирено и послушно приема с нея да стане това, което Духът повелява, която оставя Духът да духа където иска (Йоан 3:8). Тя говори, със силата на същия Дух, за Божието пришествие в света, за идването на Исус Христос.

Тя, разбира се, знае по-добре от всеки друг какво означава да очакваш Христовото идване. Нейното очакване е по-различно от това на всяко друго човешко същество. Тя Го очаква като Негова майка. Той ѝ е по-близък,

отколкото на всеки друг. Тя знае тайната на Неговото идване, знае за Духа, Който участва в това, за всемогъщия Бог, извършил това чудо. В собственото си тяло тя изпитва чудните Божии пътища сред човечеството – че Бог не нарежда нещата така, че да съответстват на нашите мнения и виждания; не следва курса, който хората биха искали да Му предпишат. Божият курс е свободен и неповторим, отвъд всички наши възможности да разберем или да докажем.

Там, където нашият разсъдък е шокиран, където природата ни се бунтува, където благочестието ни смутено запазва дистанция – тъкмо там Бог е в Свои води. Там, макар че обръква разбирането на чувствителните хора, макар че гразни естеството ни и набожността ни, Бог иска да бъде – и никой от нас не може да Му забрани. Само смирените вярват и се радват, че Бог е тъй възхитително свободен, като върши чудеса там, където хората изпадат в отчаяние, и като прославя онова, което е скромно и незначително. Защото тъкмо това е чудото на всички чудеса: че Бог обича скромните. Бог „погледна милостиво на низкото положение на служинята Си“. Бог сред човешките низини – това е революционното, страстното слово на този Адвент.

То започва от самата Мария, съпругата на дърводелеца. Както бихме казали, жената на

бедния работник, непозната, невисокопочитаема; ала просто такава каквато е, незабележима и незначителна в очите на околните, удостоена и избрана от Бога да бъде майка на Спасителя на света. Тя не е избрана поради каквато и да е човешка заслуга, дори не поради дълбоката ѝ вяра, каквато несъмнено е имала, нито пък поради нейното смирение или друга добродетел, но изцяло и изключително защото Божията блага воля е била да възлюби, избере и възвеличи онова, което е скромно, незабележимо, смятано за незначително. Твърдата и набожна Мария, жената на обикновен трудов човек, живееща със своята старозаветна вяра и надяваща се на своя Изкупител, става майка на Бога. Христос, бедният син на работник от Йисл Енд, Христос е положен в ясли...

Бог не се срамува от човешките низини, но отива сред тях, избира някого като Свой инструмент и извършва чудесата тъкмо там, където най-малко ги очакват. Бог се приближава до скромните, обича загубените, незабелязаните, незначителните, отритнатите, немошните и съкрушените. Онова, което хората наричат „изгубено“, Бог го нарича „намерено“; онова, което хората наричат „проклето“, Бог нарича „спасено“.

Кръстът: две протегнати с любов ръце

п-р Васил Вангелов

следва от 1 стр.

Ще се спра върху може би най-известния, „златния“ стих на Библията: Йоан 3:16. Той е в центъра на нашата проповед, но в прочита отделяме внимание и за стиховете около него от третата глава на Йоан.

ЗАЩОТО

Защо Бог толкова е възлюбил света? Всичко онова, което е включено във вечния план на Бога, има една-единствена основа, един-единствен мотив: *Неговата любов!* Именно поради Своята любов прави всичко това Той.

БОГ

В I Йоан 4:7-10 се казва: „Възлюбени, да се обичаме един друг, защото любовта е от Бога. И всеки, който обича, е роден от Бога и познава Бога. Който не обича, не е познал Бога; защото Бог е любов. В това се яви Божията любов към нас, че Бог изпрати на света Своя Единороден Син, за да живеем чрез Него. В това се състои любовта – не че ние сме възлюбили Бога, а че Той възлюби нас и прати Сина Си като умилоствение за греховете ни.“

За голямо съжаление, в тези дни се води ненужен спор, една война, провокирана от онзи, който желае да разделя Божиите чада: Къде и как да се събират вярващите? Можем ли да бъдем зависими от обстоятелствата, от обстановката, от помещенията и салоните – и това да определя Божието присъствие? В Псалом 16:11 се казва: „Ще ми изявиш пътя на живота. Прег Твоето присъствие има пълнота от радост, отдрясно на Тебе – всякога веселие.“

Християнството, скъпи братя и сестри, не е зависимо от абсолютно никакви обстоятелства. Дали ще е помещение, дали ще е пещера – Господ Исус Христос казва, че там, където са събрани двама или трима, не в уютен салон, не в голям салон, не в малък салон, там е и Той. И то Той обитава не само посред тях, а и *вътре в тях!* Християнството никога не е било зависимо от обстоятелствата. Божиите обещания не са зависими от обстановката. Бог е верен във всичко на Своите обещания.

ТОЛКОВА

Божията любов е неизмерима. Няма такава мярка, която би могла да я измери. Често пъти питаме малките деца: „Колко обичаш мама, татко, дядо?“ И тогава те протягат ръчички в двете посоки. Именно тук, на Кръста, виждаме *протегнатите ръце на Господ Исус Христос* към всекиго от нас.

Скъпи приятелю, дори да не приемаш

този исторически факт, това няма никакво значение. Твоят отказ да повярваш и да приемеш истината, че си възлюбен, е онова, което те възпира. Няма друга личност на земята, която по толкова категоричен начин да може да заяви, че те обича! Той те е възлюбил с една вечна, с една неизмерима, с една неизразима с човешка реч, с една безусловна любов! Единствено Бог обича така. Той *доказа* и *показа* в жертвата на Божия възлюбен Син.

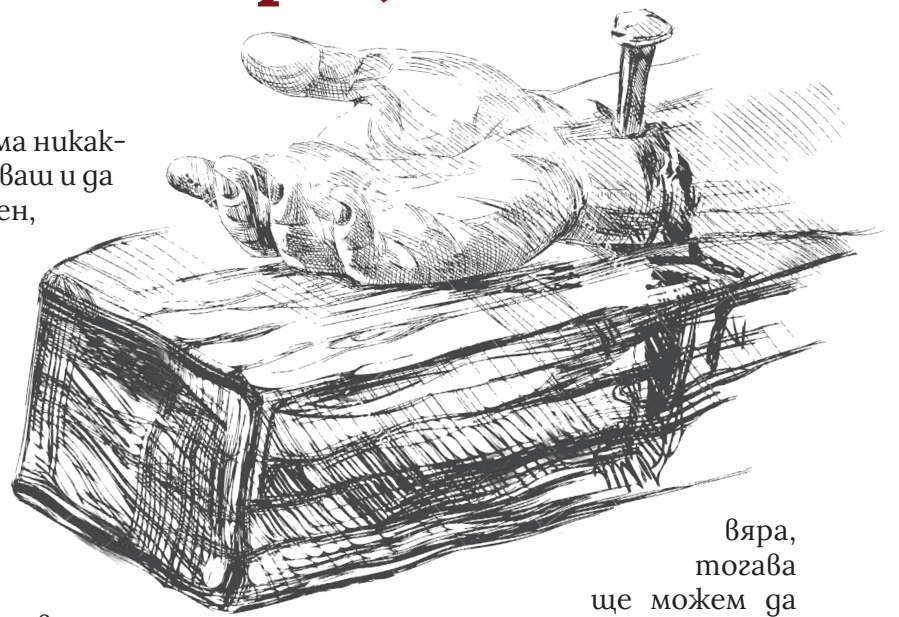
Често пъти слушам такива молитви:

„Боже, дай да почувстваме присъствието Ти!“ А какво става, ако не го почувстваме? Той не обитава ли в сърцето на онези, които са приели Неговия Син? Не живее ли Гълът на същото място, където е приет Агнецът? „Ще вложи Духа Си вътре у вас“ (Езек. 36:26-27), заявява Бог, а Исус обещава преди възнесението Си: „Аз съм с вас през всички дни“ (Мат. 28:20). При определени условия ли ще бъде това? Не! „До свършека на света.“ Това е истина, която човешката черупка не може да побере. Не можем да го схванем с нашия човешки ум. Именно по тази причина апостол Павел казва в I Коринтяни 2:10-11: „Бог откри на нас тези неща чрез Духа Си. Защото кой човек знае какво има в човека освен духа на човека, който е в Него? Така и никой не знае какво има у Бога, освен Божия Дух.“

ВЪЗЛЮБИ

За голямо съжаление, често пъти ароматът на Божията любов е един липсващ аромат в нашия живот. Причината може да е поради непослушание, поради грях, поради своеволие, което е изпълнило сърцето ни. „Какво представлява Агът?“, питат много хора. Отговорът е много прост. Агът е там, където я няма излята в сърцето ни тази божествена любов. Именно там се усеща атмосферата на Ада. Когато нашите сърца не са изпълнени с тази любов, тогава взаимоотношенията ни стават невъзможни.

Скъпи братя и сестри, и приятели, когато наблюдаваме творението, ние получаваме доказателство за творческата глан на Създателя. Но когато погледнем към Кръста, където е разпнатият Христос, получаваме откровение за любовта на Бога. Често пъти, когато си припомняме Кръста, ние го възприемаме просто като някакъв исторически факт. Моля се Божият Дух да помогне на всеки един от нас да приеме този факт не само с ума си, а и със сърдечната си вяра. Едва когато го приемем лично с

вяра, тогава ще можем да схванем в пълнота какво означава тези думи: „Бог толкова възлюби света!“

Неговото откровение е, че аз лично съм бил възлюбен от Създателя. И по каква причина ме е обикнал? Не е за някакви мои заслуги. „Бог препоръчва Своята любов към нас в това, че когато още бяхме грешници, Христос умря за нас“ (Рим. 5:8). Каква е тази невообразима сила на Божията любов? „Много води не могат да угасят любовта – се казва в Песен на песните 8:7 и продължава, – нито реките могат да я потопят!“

Въпросът е каква е нагласата ни и доколко сърцето ни е отворено и жадно. Псалом 42:1-2 казва: „Както еленът пъхти за водните потоци, така душата ми въздиша за Тебе, Боже. Жадна е душата ми за Бога, за живия Бог! Кога ще дойда и ще се явя пред Бога?“ Наистина се моля Бог да направи душата ни гладна и жадна за Неговото слово! Когато четем или слушаме Словото, имаме привилегията да чуваме бащинския глас на този любящ Бог, Който по думите на Йоан е любов.

СВЕТА

Обръщам се към онези, които все още не са отворили сърцето си и не са позволили на Светия Дух да излее Божията любов (вж. Рим. 5:5). В лицето на Господ Исус Христос тази небесна любов беше показана на кръста. Нейната цел е една-единствена: да се излее не само на Голгота, а и в сърцето на всеки човек, който е готов да приеме заместническата смърт на Исус.

Тази любов е универсална. Не е само към една раса, нито към един народ. Тя обхваща цялото човечество. Не се съмнявай, ти си включен в думичката „света“: *Бог толкова възлюби... света!* Ти си част от този свят. Бог толкова възлюби... теб!

ДАДЕ СВОЯ ЕДИНОРОДЕН СИН

В Стария завет виждаме как Бог дава като заместник на Исаак един овен. Но на кръста виждаме, че Бог не замества Господ Исус с овен. Там е принесен послушният, покорен във всичко Син, доброволно напуснал Своята слава и дошъл на тази грешна земя. Не е ли знаел какво ще бъде отношението на грешниците? Много добре е знаел!

Исус идва не само между грешници, а и между бунтовници. Няма естествено роден човек на земята, който да обича Господ Исус Христос! Няма такъв. Но и няма човек, който да не е възлюбен от разпнатия на Голгота Божий Син и който да не е включен в обхвата на Неговата любов.

Колко дълбоко е посланието на песента *На един хълм далеч* относно Христовия кръст: »

Йоан 3:14-18

И както Мойсей издигна змията в пустинята, така трябва да бъде издигнат Човешкият Син и всеки, който вярва в Него, да не погине, но да има вечен живот. Защото Бог толкова възлюби света, че даде Своя Единороден Син, за да не погине нито един, който вярва в Него, но да има вечен живот. Понеже Бог не е пратил Сина Си на света, за да съди света, но за да бъде светът спасен чрез Него. Който вярва в Него, не е осъден, а който не вярва, е вече осъден, защото не е повярвал в името на Единородния Божий Син.

» На един хълм далеч бе издигнат груб кръст,
знак ярък на мъка и срам.
Аз обичам тоз кръст, върху който Исус
зарад' грешний свят бе прикован.

Ще ценя много тоз стар, груб кръст,
докат' свърши тоз път кат' прииелец.
Ще държа здраво тоз стар, груб кръст.
Скоро аз ще сменя го с венец.

Скъпият стар, груб кръст,
тъй презрян от света, за мене е спасение.
За да носи Христос до Голгота тоз кръст,
Своята слава остави в небе.

А ето и текста на една от моите любими
песни, която, за жалост, днес се пее доста
рядко:

Голготски кръст, как ярко грееш ти!
В нощ мрачна, гдето демони пълзят,
рубинен лъч над образ мил трепти,
сълзи и кръв за грешний свят блестят.

Голгота, свят покров на моето сърце!
Хвала на Теб, Спасителю Христе!

Кристален извор пръска с мощ лъчи,
Надежда зрей в човешкото сърце.
И две препълнени с любов очи,
Простират две прободени ръце!

Това са очите на Господ Исус, които те
гледат от кръста. Това са две прободени
ръце, които се простират към всеки греш-
ник, независимо колко тежки са греховете
му! Това са две препълнени с любов очи, кои-
то не желаят нито един човек да погине!

ДА НЕ ПОГИНЕ НИТО ЕДИН, КОЙТО ВЯРВА В НЕГО

Каква е целта на жертвената смърт на
Исус? За да не погине нито един човек! Дори
и разбойникът на кръста има шанс. В по-
следния миг от живота си той се обръща с
вяра към Господ Исус Христос „Спомни си
за мене, когато дойдеш в царството Си.“
Няма нито една човешка молба, няма нито
едно човешко стенание, дори без думи,

което да било искрено обърнато към Бога,
но да не получи отговор от Него. „Още днес
ще бъдеш с Мене в рая!“ – му отговаря Исус.
Времето за спасение, скъпи приятелю,
не е утре, не е довечера, не е след един-
два часа. Божията спасителна благодат се
обръща към теб сега: „Днес, ако чуете Не-
говия глас, не закоравявайте сърцето си,
като в преогорчението“ (вж. Евр. 3:7,15; 4:7;
Пс. 95:7-8), защото „сега е благоприятното
време, сега е спасителният ден“ (II Кор. 6:2).
Когато Бог дава определение на времето,
значи няма заместител. Няма друг ден, друг
час, друг момент. Една хубава песен описва
реакцията на Ирод Агрипа след проповед на
Павел: „Още малко и ще ме убедиш да стана
християнин!“ (Деян. 26:28):

Ако не си съвсем убеден
и да се върнеш почти решен,
на Духа казвай ми: „Сега иди си Ти.
Ще Те повикам аз в удобен час“?

Ти, който днес си тъй небрежлив,
плачът ти колко ще е горчив!
„Аз бях почти решен, без малко убеден.
Сърцето ми избра вечна тъга...“

ДА ИМА ВЕЧЕН ЖИВОТ

За голямо съжаление, често пъти хората
се молят не за спасение, а за изцеление или
някакви други проблеми. И настояват Бог да
отговори положително. Но Божието време
„днес“ се отнася единствено за спасение-
то на грешните човешки души. Всичко дру-
го може да се отлага. Един автор казва, че
Агът ще бъде пълен с добри намерения, но
лоши решения на хората, които са отлага-
ли спасението на своята безсмъртна душа.
Божията любов е проникателна и просве-
тена. Тя ще изпълва атмосферата в небе-
сата. Там няма да има място за омраза. Тази
любов не само ни прощава и оправдава, но
също така ни и осиновява. И нещо повече, в
книгата Откровение на Йоан виждаме све-
тиите облечени в бели грехи, опрани не в
скъпите препарати от телевизионните
реклами, а в кръвта на Агнето.

Познавате добре тази песен: „Бог е лю-
бов! О, най-сладки думи! Той ни възлюби, Той
е любов!“ Брат Чунчуков много я обичаше
и често я изпълняваше на румънски език:
„Нек' всеки радостно пее и слави, Него да
слави. Бог е любов! Тоз' Изкупител и мен из-
бави, този Спасител и мен прости. Аз Тебе
вечно ще славя, на Теб ще пея – Ти си любов!“

В Римляни осма глава нагледно виждаме,
че няма такава сила нито на небето, нито
на земята, която да може да ни отлъчи
от Божията любов, показана и доказана в
лицето на Неговия разпънат Син! Ето как
се описва тази спасителна и неизразима с
човешки думи любов: „Ако Бог е откъм нас,
кой ще бъде против нас? Онзи, Който не
пожали Своя Син, но Го предаде за всички
ни, как няма да ни подари заедно с Него и
всичко? Кой ще обвини Божиите избрани?
(...) Защото аз съм уверен, че нито смърт,
нито живот, нито ангели, нито началства,
нито сили, нито настояще, нито бъдеще,
нито височина, нито дълбочина, нито кое
и да било друго създание ще може да ни от-
лъчи от Божията любов, която е в Христос
Исус, нашия Господ“ (Рим. 8:31-35).

Няма нищо по-ароматно, нищо по-ценно
от Божията любов от тази любов, която
е огряла душите ни и която ни е подбудила
ние на свой ред да възлюбим Христос. Това
казва и „химнът на Божията любов“: „Любов-
та дълго търпи и е милостива, любовта не
завижда, любовта не се превъзнася, не се
гордее, не безобразничи, не търси своето,
не се раздражнява, не държи сметка за зло,
не се радва на неправдата, а се радва заед-
но с истината, всичко премълчава, на всичко
хваща вяра, на всичко се надява, всичко тър-
пи. Любовта никога не отпада“ (I Кор. 13 гл.).

Няма друга сила, която е способна да
промени разсъжденията, чувствата и ре-
шенията на грешния човек – дори и на по-
вярвалия – освен божествената любов, плод
на Божия Дух. Той иска да изпълва сърцето
ни с нея. А ние сме напълно уверени в обе-
щанието, което Господ Исус Христос дава
на Своите ученици – а и на всекиго от нас:
„Отивам да ви приготвя място. Там, къде-
то съм аз, да бъдете и вие.“ □

IN MEMORIAM

През декември 2021 г. се простихме с п-р Васил
Вангелов Василев – достоен служител на Божието
слово, верен ученик на Исус, наставник и духовен
ориентир за мнозина. Брат Васко бе безценен по-
дарък за евангелските среди: призван, издигнат и
изпратен от Бога със задача да повдига погледа на
хората от привременното всекидневие към жива-
та, блажена надежда на Христовото спасение.

Васил се ражда на 21 август 1938 г. в село Лозеница,
разположено на десния бряг на Мелнишката река,
на около час път югозападно от Мелник. В младеж-
ка възраст, малко преди да навърши 24 години,
той се среща с Христос. Ето какво разказва са-
мият той: „Вярата има един-единствен източник:
делото на Христос. На 11 юли 1962 г. чух думите
на Исус: *Не гледай на другите хора. Върви след Мен.*
Вярата ни никога не трябва да се отклонява от
своя обект. Никакви обстоятелства не могат
да променят доверието ни в нейния Начинател и
Усъвършител. Вярата гледа на факта в миналото:
на изкупителната пролята кръв на кръста.“

Именно на този древен кръст той посвещава ця-
лото си служение. От деня на обръщението си цели
шест десетилетия Васил Василев, когото мнозина
познават с бащиното му име Вангелов, служи като
пътуващ проповедник и благовестител. Обикаля
десетки села и градове из Западна България: от
дунавските землища, през берковския Балкан,
Софийската котловина и по течението на Струма
и Места. Любовта му към Писанието и неговия
Автор е така заразна, че увлича стотици хора и

зи вдъхновява на свой ред да обикват Исус и да се
посвещават да Го следват. Като душегезижител,
будител, учител, а след време и като пастир, брат
Васко оставя трайна следа в духовното израства-
не на няколко поколения българи.

Половината от неговото духовно поприще пре-
минава под знака на комунистическия режим, кога-
то той дръзновено и безкомпромисно разпростра-
нява Библии и литература, разширява пределите
на Божието царство, изгражда ученици, формира
групи и пътьом обучава служители, които и до ден
днешен принасят духовен плод. През следващите
три десетилетия след разпада на тоталитарния
строй пастир Василев активно участва в евангел-
ското дело – както в рамките на СЕБЦ, така и в
дейността на ОЕЦ.

От началото на 90-те години е вдъхновител, ръ-
ководител и визионер в *Комитета за основаване на
нови църкви* към ОЕЦ, който работи за обучаване и
изпращане на пионери в духовното поприще, за да
поставят началото на нови църковни общности.
Активно е включен и в управлението на *Висшия
евангелски богословски институт*.

В по-нови времена, в зората на XXI в., п-р Василев
служи като зам.-председател на Баптисткия съюз,
а за два мандата (от 2003 до 2011 г.) е и избран и за
негов председател. Към края на неговия втори ман-
дат съюзът отбелязва 130 години благовестител-
ска дейност в България, а през октомври 2011 г.,
на XXXIV редовен конгрес на СЕБЦ, п-р Василев
се оттегля от съюзно служение. На по-широкото

евангелско поле п-р Васил Василев участва в УС на
Обединени евангелски църкви, а през периода от
2003 до 2005 г. е негов председател.

През последните години той насочва духовната
си енергия за изграждането на нова баптистка
църква в кв. „Овча купел“, както и за ежеседмично
социално служение в няколко клуба за възрастни
хора в квартал „Люлин“. През цялото време сърце-
то му е напълно отдадено да проповядва Благо-
вестието и да фокусира духовния взор на слуша-
телите си към личността на Исус Христос.

В последната си проповед, изнесена онлайн на 31
октомври 2021 г., п-р Василев говори върху „злат-
ния стих на Библията“ Йоан 3:14-18. Споделяме
текста с известни съкращения.

Бог прибра нашия скъп брат Васко на Деня на
Библията, 5 декември 2021 г. Той остави съпруга-
та си Милка, две деца и четири внуци. Молим се
блабата утеха, топлината грижа и вечната любов
на Господ Исус да изпълват сърцето им с духовни
сили и с очакването за Божията слава. □

Дарбата за говорене на непознати езици

п-р Владимир Железов

IV част

следва от бр. 7,9,10/2021

ДАРБАТА ГОВОРЕНЕ НА НЕПОЗНАТИ ЕЗИЦИ ПРЕЗ СРЕДНОВЕКОВИЕТО И ПЪРВИТЕ ВЕКОВЕ НА РЕФОРМАЦИЯТА (V-XVII ВЕК)

От V век нататък дарбата за говорене на непознати езици се споменава само в коментари на Писанията. Църковните писатели се занимават с нея по-скоро за да обяснят защо тя вече не се среща. По това време богословските школи имат няколковековна история, но духовните дарби са предмет на малко изследвания, основно свързани с учението за Светата Троица и ролята и дейността на Светия Дух в Църквата. Понякога, вероятно под влияние на различни екстатични сектантски групировки, сред християните се повдига отново въпросът трябва ли непременно да говорят „на езици“ и да пророкуват, за да са сигурни, че имат спасителна вяра. Различни секти или разколнически общности като *новацианите* и *монтанистите* отново и отново се връщат към тези въпроси. Новацианите се разпространяват не само на запад, а и на изток. Във Фригия те се сливат с монтанистите. Разколът на Новациан просъществува до VII век, но и след това под друга форма: движението на *катарите*.

Св. Григорий I Велики, римски епископ, известен още като Двоеслов, пише в края на VI и началото на VII век в коментара си върху Марк 16:17, че знаменията са били необходими в началото на Църквата, докато тя укрепне и вярата ѝ порасне, а после са спрели. Въпреки намаляването на пророческите дарби, Източната църква, с по-мистичната си нагласа, продължава да бъде отворена за тях. Мнозина смятат, че в източните манастири *гласолалията* се е срещала постоянно през Средновековието.

Св. Пахомий получава папирус от небето, чрез който се научава да говори на непознати за него езици
/ източник: Wikipedia

В агиографските текстове се срещат описания на свръхестествено придобита дарба на говорене и разбиране на чужд език. Обикновено тя се получава след молитва и се иска за постигане на мисионерски цели, както е в случая със св. Пахомий. Едно по-късно негово житие включва разказ за това как светецът се моли и получава дара да разбира и да говори всички езици, за да може да слуша изповедите на многобройните си ученици. В негово житие от XI век се разказва как св. Пахомий посещава килия с монаси и желае да проведе разговор с тях, но не може да говори техните езици. Един определен римски монах го моли да му се изповяда лично, без да има преводач. Тогава светецът се моли на Бога да му даде способност да общува с тях, за да им бъде от полза. След като се моли с издигнати ръце в продължение на три часа, от небето пада написан лист. Когато той го прочита, получава свръхестествената способност да говори и разбира езиците на всички народи и така този и много други монаси се изповядват пред него на гръцки и латински език. Св. Пахомий запазва тази способност през целия си живот.

На Запад отношението към този феномен е доста по-различно. Като цяло на тези преживявания се гледа с подозрение, но и там се срещат случаи на дарбата за говорене на езици. По-известните от тях са абатисата Хилдегард от Бинген (†1179 г.), св. Франциск от Асизи (†1226 г.), св. Антоний от Падуа (†1231 г.), св. Доминик и монах Берtrand, св. Бригита от Вадстена (†1373 г.), мисионерът св. Винсент Ферер (†1419 г.), св. Бернардин Сиенски (†1444 г.). Преживяванията на някои от тях може да се опишат като говорене и разбиране на чужд език. Например св. Доминик (†1221 г.) в два случая провежда смислен разговор на непознат за него език. В единия случай той говори с вярващ човек, чието свято поведение му прави силно впечатление и който иска да разговаря с него. Той моли Бога да им даде способност всеки да говори езика на другия. Бог прави чудо и в продължение на три дена те се разбират един друг и пътуват заедно.

В другия разказ св. Доминик и другарят му монах Берtrand получават свръхестествена способност да говорят с група германски поклонници във Франция. Те чуват, че групата рецитира псалми и молитви, и се присъединяват към тях. Отново се молят на Бога да им даде да говорят и да разбират поклонниците, за да им дадат в замяна на храната, която ядат от тях, духовна храна. Случва се чудо и следващите четири дена те говорят с тях на германски за Господ Исус Христос.

Св. Винсент Ферер, за когото се знае, че е обърнал десетки хиляди евреи и мюсюлмани към християнството, е бил испаноговорящ. Според житието му, докато проповядва на голяма многоезична тълпа, много гръци, германци, сардинци и унгарци разбират проповедта му така, сякаш говори на родния им език.

Известният францискански проповедник св. Бернардин Сиенски присъства на Фераро-Флорентинския събор, който цели да се обединят отново Източната и Западната църква. На част от събранията се проповядва на гръцки заради източните

представители. Бернардин не знае езика, но по чуден начин говори гръцки с тях.

Тези и много други случаи, описани от житиеписци, имат легендарен характер, който показва по-скоро настройката и очакванията към един светец, отколкото обективната действителност. Въпреки многото описания на сходни преживявания, текстовете, в които най-често се срещат, са агиографски, което силно намалява степента на достоверност. Времето между описаните събития и моментът на написване на житията (обикновено поне век по-късно) също е обстоятелство, което не трябва да се пренебрегва.

Латинският богослов св. Тома Аквински (1225-1274 г.) в своята *Summa Theologica* отговаря на въпроса дали тези, които са получили дара езици, са говорили на всеки език. Подобно на бл. Августин, той възприема гледната точка, че Църквата говори езиците на всичките народи, затова не е необходимо някой да говори всички езици. Затова не е чудно, че схоластическата школа, известна като *умерен реализъм*, и чийто най-ярък и влиятелен представител е Тома Аквински, след като се превръща в официален израз на римокатолическата доктрина, възприема като цяло неговата гледна точка и за дарбата за говорене на езици.

Голямата промяна в средновековното разбиране за дарбата езици започва след началото на протестантската Реформация, при която на обикновения човек се дава свободата да чете на собствения си език и да получава непосредствено разбиране на Божията воля чрез Библията. Разбира се, това не се случва изведнъж, но когато на отделния вярващ се дава възможността да чете и разбира Библията индивидуално, това отваря хоризонта към много и различни разбирания относно благодатната дарба за говорене на езици.

През XVI в. Мартин Лутер в Германия и Жан Калвин в Швейцария полагат основата на Протестантската реформация. Те оставят богато наследство от проповеди и коментари на Писанията. Жан Калвин (1509-1564 г.) в коментара си върху книгата Деяния на апостолите набляга на това, че благодатната дарбата езици е била необходима за първоначалното разпространение на евангелската вест: „Различието на езиците възпрепятстваше по-нататъшното разпространение на Благовестието в другите страни, така че ако проповедниците на Благовестието говореха само един език, всички хора щяха да си мислят, че Христос ще да е бил ограничен само в ъгъла на един малък еврейски квартал. Но Бог измисли начин, по който Благовестието да пробие навън, и това беше, като раздели и даде на апостолите езици, за да могат да го разпространят и в чужбина в сред целия народ, който Бог им беше довел“ (Коментар върху Деяния, 2:1-4). Според Калвин Бог е прекратил дарбата за говорене на непознати езици, която е дал на коринтяните, поради неправилната ѝ употреба от тях.

„Бащата на Реформацията“ Мартин Лутер (1483-1546 г.) смята, че по времето на апостолите вярващите са говорили „нови езици“ като знамение и свидетелство за еврейците, но че по негово време християнското

» послание не се нуждае от такова потвърждаване. Езиците са престанали, но всеки оправдан вярващ може да очаква да получи един или няколко други дарове на Светия Дух. Някои автори се опитват да докажат, че Лутер е имал глосолалски преживявания, но това предположение не се потвърждава от неговите трудове и проповеди. Също като Калвин и той говори положително за духовните дарби. Може да се каже, че двамата реформатори са приемали възможността Бог отново да даде тази дарба на вярващите.

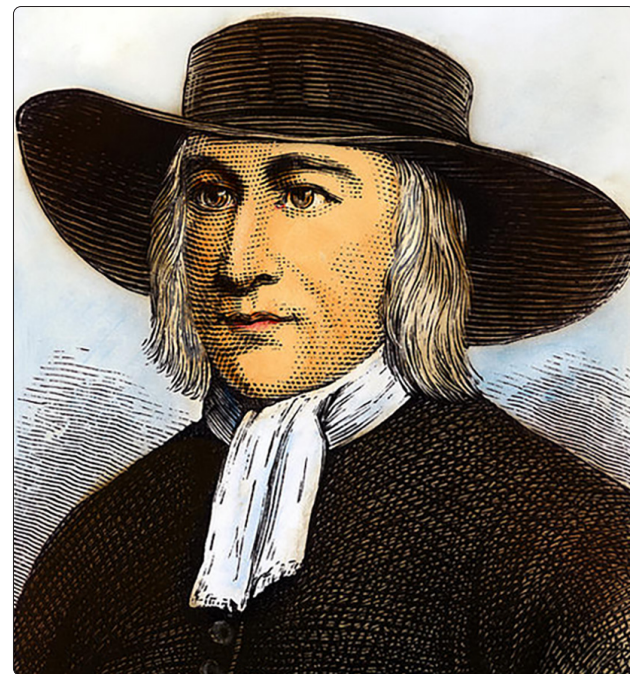
През XVI век сред анабаптистите, водени от Феликс Манц, Конрад Гребел, Михаел Затлер, а по-късно от Мено Симонс, често се срещат различни харизматични проявления, като падане под силата на Светия Дух, танцуване и глосолалия. Мено Симонс (1496-1561 г.), който става най-известният анабаптистски водач (по чието име последователите му стават известни с името *менонити*), пише за говоренето на непознати езици като за очаквано доказателство за приемане на Светия Дух.

През XVII в. в Англия се зараждат две екстатични секти, които Англиканската църква отхвърля като еретични: *рантерите* (от англ. *rant* – „моля се, говоря шумно“) и *квakerите* (от англ. *quake* – „треса се, треперя“).

Рантерите отхвърлят авторитета на

Църквата и на Писанията. Много от тях отхвърлят вярата в безсмъртието и в личностен Бог, поддържат пантеизма и антиномизма. Смятат, че всеки човек носи Бога в себе си и трябва да се вслушва единствено в Исус вътре в себе си. *Квakerите* в голяма степен приличат на монтанистите. За тях Църквата и Библията не дават окончателното откровение за Божията воля. Те търсят познание за Бога извън Библията, чрез директно вътрешно просветление от Светия Дух. Според богослова на квакерското движение Робърт Баркли, Духът е единственото Божие откровение и източник на вътрешно просветление. Склонността и на двете секти към мистично познание на Бога вътре в човека ги кара да пренебрегнат напълно аналитичното и обективно разсъждение и да се концентрират върху „вътрешната светлина“, „Бог във всеки един“ и „водителството на Духа“. Джордж Фокс (1624-1691 г.), който поставя началото на квакерското движение, много ясно описва богослужебната им практика. Говоренето на езици и преживяването на силата на Бога, при което те се тресат и треперят (откъдето идва и името им), е нещо обичайно за събранията им.

На протестантска почва, където има свобода за ново разбиране за дарбата езици, започва един дълъг процес на задълбочаващ

Джордж Фокс: основателят на квакерството
/ изображение: FineArtAmerica.com

се интерес към духовните преживявания, който постепенно стига кулминация в началото на XX век с „избухването“ на петдесетното движение. Как се стига дотам и какви последици има това за християнския свят, ще разгледаме по-подробно в следващата част. □

(Следва.)

Религия за обременени души

п-р Ламбри Мишков

В гръцката митология се говори за легендарния гигант Атлас, който заедно с други гиганти се разбунтувал срещу Зевс, за да го катурне от трона, но не успял. За тази гръзка постъпка Атлас бил осъден за вечни времена да носи върху плещите си огромния небесен свод.

Тази легенда за съдбата на Атлас е вечният символ на огромното бреме, което лежи върху плещите на всеки човек. Едни хора са натоварени с физически, видими товари. Едва живеят, притиснати от ужаса на живота. Други, за които страданията и скърбите са по-тежки от физическото бреме, са натоварени с душевни, невидими товари. И само онзи, който не се е родил, само той не е вкусил от горчивините на живота.

Най-интересното е, че колкото по-щедри са приносите на науката в създаването на удобен живот, толкова по-тежко става бремето на живота. Наистина, острият меч на медицината е в състояние да срази почти всеки микроб. Но медицината няма лек за наранената душа, нито балсам за скърушеното сърце. А където науката не помага, хората търсят други средства за облекчение на тежкия товар.

Едни бягат в други градове. Други предполагат, че биха намерили облекчение за обременената си душа в развлечение и удоволствие. И всички повтарят грешката на древния Алкивиад, който много знаел, много видял, много чужди страни обиколил и все бил нещастен и сломен от живота. За него Сократ е казал: „Алкивиад е винаги наскърбен, защото където и да отиде, винаги отива със себе си.“ Промяната на обстоятелствата и на развлеченията не е в състояние да снесе тежкия товар от плещите на човека. Защото в живота съществува един закон, който в най-грубата му форма е изразен по следния начин: „Според брадата и бръснача.“ А дълбоката мъдрост, скътана в тази фраза, е следната: Съобразно естеството на болестта трябва да се дири и подходящото лекарство.

Ако маларията се лекува с хинин, неволите и страданията – тези бацили на душата – не се лекуват с хапчета и с прахове, а с подходящ вътрешен мирозглед, със специална философия на живота. Затова *Книгата на живота* казва на наранената душа: през бурята и страданията, когато товарът е непоносим, „възложи на Господа товара си“.

Ето един здрав и смислен мирозглед, толкова реален, колкото и животът е реален. И все пак този мирозглед е обвинен в булото на отвлечени понятия. За да го схванем като цялостна философия на живота, ще трябва да анализираме някои отделни моменти от ежедневието. Защото, докато синтетичното мислене е винаги *вдъхновително*, то се предвещава от анализа на отделни моменти. Нека анализираме някои от съставните части на човешкото бреме, за да открием дълбокото значение на *вдъхновителните* слова „възложи на Господа бремето си“.

Възложи на Господа неспокойните си мисли. Смело заявява философията на християнството, **и Той ще те подпре.** Как най-безболезнено би се извършила тази операция? Реализмът на тези слова ни помага да се издигнем над ежедневието и да погледнем право в лицето този проклет враг, тревожните мисли. Защо ще тровя душата си с тревожни мисли за утрешния ден, когато грижите за днешния ден хлопат настойчиво на вратата? (...) Нека за утрешния ден се погрижи Всевишният. Утрешният ден, който може никога да не дойде за мен, е всецяло в Неговите ръце. Така аз ще възложя грижите си за утрешния ден на Бога, а днес ще събера всичките си сили, за да се справя с крещящите нужди, които чакат да бъдат удовлетворени.

Небесната философия „възложи на Господа товара си“ се превръща в реализъм, когато живеем с уверението, че Творецът на всеки нов ден е Творец на нови сили за нови грижи.

Възложи на Господа скърбите си и Той ще те утеши. Тази душевна операция е намерила конкретен израз чрез Голготската опитност на Спасителя. В една вдъхновителна поема (Исая 53 гл.) за страданията на Христа се казва: „И със скърбите ни се натовари.“ И тази истина, преживяна от сърцето, е съвсем реална, даже по-реална от материалните обекти. Защото само Утешителят, Който бе натоварен с нашите скърби, знае как истински да утешава наскърбените.

Ние всички носим тежкото бреме на извършени беззакония, на непростени грехове, на гузна съвест. И ако тази жива струя на вдъхновение „възложи на Господа товара си“ се облича в „плът и кръв“, то е когато почувстваме как всемогъщата Десница дига тежкия товар на лошите спомени. И нали Бънян стига върха на реалистичния символизъм, когато ни обрисова образа на Християн? Прегърбен под тежкия товар на извършени грехове... Християн достига до подножието на Голготския кръст. На колене, без да има даже смелост да вдигне очи нагоре, той разгръща книгата на живота си и усеща как невидима сила го освобождава от тежестта на бремето.

Възложи на Господа греховете си и Той ще ти прости. Какъв свеж реализъм се излъчва от тези слова! Не чувстваме ли как тези няколко живи моменти из действителния опит на човека обрисуват образа на тази чудна философия на живота? Жан-Жак Русо казва: „Който заспива в обятията на баща си, не се грижи за своето събуждане.“ Тази дълбока мисъл на знаменития философ е очарователен синтез на философията на живота, която анализирахме.

Когато възложи на Господа товара си, човекът най-безрезервно слага живота си в обятията на Любовта. Нима детето се грижи за своето пробуждане, когато знае, че майка му бди над главата му? □

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА
декември 1941 г.

Поправка ли е „Първата поправка“?

Преди 230 г. „Документите на федералистите“ променят конституцията на САЩ

п-р Джон Бъргър

Преди 230 години, около 15 декември 1791 г., току-що победилите Съединени американски щати са в друга битка – не срещу Великобритания, а срещу самите себе си. Това е политическа битка за бъдещото оцеляване на страната. Федералистите са твърдо убедени, че новата нация се нуждае от по-силно федерално правителство, което да има правомощия да създава национална валута, да регулира търговията, да определя данъчните ставки и да създава национална армия за защита на всеки щат. Известни автори като Александър Хамилтън, бъдещият президент Джеймс Магисън и бъдещият председател на Върховния съд Джон Джей пишат „Документите на федералистите“ в защита на новата конституция. Но антифедералистите се опасяват, че новото национално правителство ще има голяма власт. В резултат на това те твърдо настояват към самата Конституция да бъде добавен набор от гарантирани права за всеки гражданин. Тези поправки към Конституцията стават известни като Закон за правата и са гласувани в Конституцията от 1792 г.

Първата поправка вероятно все още е най-важната и често предизвиква спорове. Защото в нея откриваме думите „Конгресът няма право да издава закони, отнасящи се до установяването на религия или забраняващи свободното ѝ изповядване.“ От самото начало това сравнително кратко изречение е в центъра на дебата. Томас Джеферсън, религиозен деист, подчертава, че поправката е създавала „стена на разделение между църквата и държавата“. Джеймс Магисън, четвъртият президент на страната, до голяма степен следва възгледите на Джеферсън по този въпрос. За Джеферсън клаузата за религията означава, че на всеки гражданин, независимо от религиозното му вероизповедание, християнин или не, се гарантира пълноценно участие в обществения и гражданския живот на страната. На различно мнение е Джоузеф Стори, назначен като най-младия съдия във Върховния съд на Съединените щати през 1812 г.

Той смята, че една „добре уредена общност“ като новата република може да запази трайността си само ако се позволи на християнството да процъфтява. В резултат на това, той вижда необходимостта правителството да насърчава развитието на християнството, стига то „да не е несъвместимо с частните права на съвестта и свободата на религиозното поклонение“.

Така още от самото начало е ясно, че клаузата за религията в Първата поправка има силата да се прилага и в двете посоки. На практика тя е „дерегулирала“ религията в новородените Съединени щати. Докато в Европа всяка държава е официално обвързана с някаква версия на християнството, независимо дали католическа, протестантска или православна, което означава, че правителствата финансират църквата, чертаят географски линии, обозначаващи териториите на епархиите и енориите, и дори редовно имат думата при назначаването на вископоставени духовници на техните длъжности, в Америка няма да съществува такава връзка между църква и държава. Започнала е ера на неограничена религиозна свобода и обединените църкви на всички вероизповедания трябва да се борят за вниманието, предаността и даренията на американците, за да продължат да съществуват. От друга страна, църквите нямат право да влязат в Конгреса или в Белия дом и да изискват да бъдат приети закони в съответствие с божественото откровение в Писанието. И въпреки че християнският морал ще да продължи да има много силно влияние върху американския обществен живот за много поколения напред, по смисъл Първата поправка означава, че официалната морална позиция на законодателството на Съединените щати е светска. С течение на времето законите на страната и решенията на Върховния съд ще отразяват нарастващия секуларизъм на американското население, а Първата поправка често ще е цитирана в тяхна подкрепа.

Религиозната свобода, макар и често да е голяма подкрепа за християните, които са били преследвани, има своята цена. Макар да обещава да нанесе удар срещу

преследването, тя го прави, като прекъсва връзката между държавата и църквата, като по този начин често осигурява подкрепа за закони, които по-късно позволяват груба неморалност. Ето защо християните трябва да са благодарни, че Исус е казал, че Неговото царство „не е от този свят“. Всъщност Исус казва, че знак за това, че Неговото царство е светско, ще бъде, ако Неговите последователи се вдигнат и се борят с насилие за него (Йоан 18:36). Вместо това Христос понесе страданието на отхвърлянето и възкръсна със сила, за да получи царско име, което е над всички други имена (Фил. 2:9). Неговата суверенна власт сега се упражнява както чрез правителствените закони, така и извън тях. Цялата природа и цялото човечество отговарят на Неговата скрита, божествена воля, съзнателно и доброволно или не. Ние, Неговият народ, Му носим най-голяма слава и преобразяваме обществото, тъй като оставаме готови да страдаме не за определена форма на управление или средства за регулиране, а за истината на Евангелието (Деян. 9:15-16; Откр. 2:9-10). Носим Му най-голяма слава и преобразяваме обществото си, като обичаме ближния си с истината на Евангелието и с дела на доброта (Мат. 5:13-16). Така ние упражняваме власт с по-остър меч – меч на Духа, който е Божието слово, променящо не само човешкото сърце, а и цялото общество (Ефес. 5:17; Евр. 4:12). □

¹ Бж. Mitzi Ramos, *Anti-Federalists*.

² Mark Noll, *A History of Christianity in the United States and Canada* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1992), p. 146.

³ Ibid., p. 147.

Джон Бъргър е мисионер в „Мисия към света“ (САЩ). След като дълги години служи като пастир в Съединените щати, през 2019 г. заедно със семейството си се премества в София.

Служи към Съюза на евангелските съборни църкви като преподавател и администратор в Центъра за богословско образование „П-р д-р Илайъс Ригс“. В академично отношение голямата му любов са библейското, систематичното и историческото богословие. В пастирски план желае да види как учениците се преобразяват чрез по-дълбоко познаване на Евангелието.

На снимката:

Джон е със своята съпруга Елън и двете им деца Обри и Еми

Един мисионер на полето на образованието

Интервю с Бен Грабер,
мисионер към „Мисия към света“, Германия

Бен Грабер е мисионер, основател на църкви в Мюнхен, Германия. Преподава Стар завет в богословското училище на Свободните евангелски църкви в Германия „Мартин Буцер“. Служи с „Мисия към света“ (MTW), към Превзитерианската църква в Америка (РСА). Семейен, с четири деца.

През 2011 г. Съюзът на евангелските съборни църкви откри свой център за богословско образование, наименуван „П-р д-р Илайъс Ригс“. Центърът има студенти както от съборните, така и от други църкви. В него се преподава евангелско богословие, като стремежът е да се подготвят пастори и проповедници за голямата Божия нива в България. Училището е свързано с Международната богословска семинария в Маями, щата Флорида. През ноември центърът бе домакин на курс по Петокнижието, а лектор беше именно Бен Грабер.

Интервюто взе п-р Джон Бъргър (вж. предишната страница); превод: п-р Станислав Алексиев.

Разкажи ни малко за себе си и за семейството си. Къде живеете и къде служите и защо?

Със съпругата ми Анна се запознахме, работейки като мисионери в Берлин, където служихме заедно в продължение на две години като несемейни и още три като семейна двойка. Сега имаме четири деца и очакваме петото през февруари. От 2018 г. живеем в Мюнхен, където служа като един от пасторите на млада Евангелска свободна църква, а също и като преподавател в семинарията „Мартин Буцер“. Анна също така помага, като води женските и детските служения в нашата църква. Виждаме, че в Германия има голяма нужда от църкви и църковни водачи, които са солидни както в богословско, така и в духовно отношение, особено когато културата става все по-малко дружелюбна към християните.

Твоята специалност изглежда е предимно в Стария завет. Каква е целта ти при преподаването на Стария завет на студентите? Как трябва да се научи църквата да подхожда към него?

Искам студентите да осъзнаят, че Старият завет, точно толкова, колкото и

Новият, е Божието слово за тях и за техните църкви. Един от големите проблеми на живота в съвременния свят е, че все повече се откъсваме от историята, дори от историята на собствените си семейства или държави. Това може да се случи и с Църквата, когато приемем, че можем да разберем напълно Евангелието, без да го виждаме като изпълнение на плана, който Бог е разработвал хиляди години преди идването на Христос.

Старият завет показва този план и изучаването му помага както на студентите, така и на обикновените членове на църквата да видят Божията праведност, вяност и благодат, които действат във всякакви ситуации. Той поставя в правилна перспектива личността и делото на Исус Христос, както и политическите, културните и личните предизвикателства пред християните във всяка епоха.

Какво породило у теб желанието да служиш във висшето богословско образование като мисионер? Защо смяташ, че това е важно?

До голяма степен просто искам да споделя с другите възлението, което си спомням от времето, когато бях в семинарията. Беше прекрасно да имаш състуденти и професори, които обичаха Писанието и искаха да се ровят дълбоко в него, за да открият скрившища, които да дадат на Църквата. Това е нещо, което искам да споделя със студентите в Германия и навсякъде, където мога. Когато се практикува добре, богословското образование помага да разпалим духовните си дарби и ни дава увереност, че никога няма да ни стигнат нещата, които да научим и да преподаваме от Божието слово.

Как би описал най-добрия опит в областта на богословското образование? С какво възвращащият студент трябва да се различава от този, който току-що е започнал?

Църквите отчаяно се нуждаят от водачи, които са посветени на истината, което означава, че всеки, който изучава богословие, в идеалния случай трябва да стане по-смирнен по отношение на богословските си мнения. Винаги ще има някой по-благочестив и поинтелигентен от вас, който ще има различни възгледи; това не означава, че трябва да се откажете от вашите, но може да се

окаже, че ви е много по-трудно, отколкото сте си мислили, да настоявате, че сте прави – и това е добре! Едно наистина добро богословско образование ще помогне на студентите да си подредят въпросите, които наистина са въпроси на живот и смърт, и ще ги укрепи в увереността им в истината. Същевременно то ще им помогне да се подготвят за тежката работа да правят внимателни богословски преценки, вместо да бързат да осъждат или да приемат всяка нова идея, с която се сблъскват.

След като през ноември проведе урока ни по „История на Петокнижието“, могат ли студентите от Центъра за богословско образование „П-р д-р Илайъс Ригс“ да се надяват да те виждат повече в бъдеще? Какви други класове или предмети би искал да преподаваш?

Бих се радвал да продължа с материала си по старозаветно богословие, като, с Божиата помощ, разгледам и пророците. По-нататък с удоволствие бих прекарал повече време в подробно разглеждане на богословието на конкретни старозаветни книги или в преподаване на екзегетика и изложение на повествователните текстове от Стария завет. □

Хенриета Ливит

Жената, която ни помогна „да оразмерим“ Вселената

превод с допълнения: Тодор Велчев

Хенриета Суон Ливит е забележителна американска астрономка, чиято научна работа се оказва от огромно значение за разбирането ни за Вселената. Днес жените, които се занимават с природна наука, не са рядкост, но до началото на XX век това съвсем не е било така. Било поради предразсъдъци, по традиция или заради нуждите на дома и семейството, те рядко присъствали в мъжките професии, свързани с науката и технологиите.

Хенриета Ливит
/ източник: Wikipedia

На следващата страница, горе:
Оригиналната графика на зависимостта „период-светимост“, получена от Ливит. По оста Х е нанесен периодът, а по Y – видимият блясък на цефеидите в Малкия Магеланов облак

/ източник: Wikipedia

Хенриета Ливит е забележително изключение. Тя става част от цяла група жени, които се посвещават на изследванията на звездите под ръководството на проф. Е. Пикеринг в Харвард. Последният наема жени от близката околност, които биха били съгласни (за не много пари) да вършат неблагодарната работа да измерват блясъка на звездите, заснети на хиляди фотографски плаки. (По-късно шегаджии ще нарекат групата „харема на Пикеринг“.) Една от тях, Ани Кенън, има водещ принос в спектралната класификация на звездите. Но Хенриета Ливит стига до откритие от фундаментално значение.

С прогресираща глухота, сдържана като поведение, но надарена с особен чар, Ливит притежава брилянтен ум и усет към подробностите, който ѝ помага да открие астрономически закон, записал заслужено името ѝ в анализите на историята. Този закон се оказва същественият инструмент,

чрез който по-късно Едуин Хъбъл ще успее да определи правилно разстоянието до далечните „мъглявини“, каквито към този момент са открити във всички посоки на небето. Оказва се, че това са галактики, подобни на нашата собствена.

Ливит е дъщеря на свещенослужител от Конгрешанската църква и потомка на дякон Джон Ливит, един от първите заселници в колонията Масачузетс Бей през XVII век. Хора, които са я познават отблизо, определят личния ѝ живот като „дълбоко религиозен“ и я описват като „сериозна жена, ходеща на църква и не пилеща времето си за лекомислените страни на живота“. Завършва колежа Радклиф.¹ През 1892 г. започва работа в обсерваторията на колежа в Харвард като доброволен научен сътрудник, срещу скромната сума от 10,50 долара на седмица.

В началото на XX век е зачислена към отдел „Фотометрия“, в който се измерват индивидуалния блясък на звездите: т.нар. „звездни величини“. По онова време това става предимно по фотографски изображения (фотоплаки) на области от небето. През следващите години Ливит извършва много трудоемка и неблагодарна работа, изследвайки хиляди фотоплаки, заснети в една обсерватория в Перу, за да открива представители на важен клас променливи звезди, наречени *цефеиди*.² За тях тогава се е знаело, че променят блясъка си строго периодично, но физическата причина за това не била известна. При някои периоди на пулсации бил много къс: от няколко часа до няколко дни, докато при други достигал месеци. През 1908 г. Ливит вече е обработила над 1000 цефеиди в мъглявинна област на южното небе, наречена „Малък Магеланов облак“, която впоследствие се оказва малка галактика, спътник на нашата. Нейната прецизна работа води до откриването на важно съотношение при цефеидите: колкото по-дълъг е периодът, толкова по-голям е абсолютният (собственият) блясък на звездата.

Големите крачки напред в науката често се извършват от хора, които не само наблюдават нещо интересно, но имат и проблясък на проникновение относно смисъла на наблюдавания феномен. За да разберем значимостта на откритието на Хенриета Ливит, трябва да имаме предвид разбирането за Вселената по нейно време. През XVIII и XIX век астрономите са съставили

каталози, включващи хиляди звезди. Но те са обезсърчени от простия факт, че само от видимия блясък на звездата не можем да съдим за разстоянието до нея – наблюдават се много ярки звезди, които са далече, както и много слаби в близост до нас. Ако обаче разполагаме със „стандартна свещ“, т.е. светлинен източник с известна яркост, можем да я използваме като средство за измерване на разстоянието. Представете си редица от еднакви улични лампи по протежението на дълъг булевард. Видимата яркост на всяка от тях ще бъде обратно пропорционална на квадрата на разстоянието до нея – и ако я сравните с познатата ви мощност на лампата (абсолютния блясък) или пък с видимия ѝ блясък на някакво фиксирано разстояние, ще можете да пресметнете разстоянието до всяка лампа.

Отношението, което Ливит открива при цефеидите, е подобно по характер, макар и малко по-сложно. Ако знаете, че по-често примизващите лампи са с по-малка мощност от по-рядко примизващите, това съотношение ще ви помогне да определите колко далеч е лампата, като измерите видимия блясък (звездната величина) и го сравните с честотата или периода на примизване, който пък е свързан с абсолютния блясък. До работата на Ливит астрономите не са разполагали със „стандартни свещи“. С изключение на неговия брой близки звезди, разстоянието до които е било определено по геометрични методи, никои други космически обекти не са предлагали индикатор, по който да се пресметне разстоянието до тях. Така действителният размер на Вселената е бил неизвестен. Сред астрономите се разразява т.нар. „Велик дебат“ на тема: „Колко всъщност е голям Млечният път, нашата собствена галактика? Тя включва ли всички обекти във Вселената или някои се намират отвъд пределите ѝ?“

Ливит стъпва на разумното предположение, че всички звезди в Малкия Магеланов облак са на еднакво разстояние от нас, в рамките на някаква допустима грешка. Докато преглежда фотоплаките, тя открива 16 цефеиди, които се появяват по-често (т.е. имат максимален блясък). И когато съпоставя на графика техните звездни величини с (логаритъм от) периода им, се оказва, че точките се подреждат приблизително в права линия. Това е знаменитото съотношение „период-светимост“.³ Астрономите най-после се сдобиват със „стандартна свещ“ – при това приложима до големи разстояния.

Хенриета Ливит публикува резултатите от изследването си, вдъхновена от възможностите, които то отваря. Но нейният ръководител Пикеринг ѝ възлага други задачи, скептичен към фундаменталното значение на откритието. За щастие, други астрономи са заинтригувани от статията на Ливит и намират начини за калибриране на съотношението „период-светимост“.

¹ По това време той се е наричал *Общество за колежанско обучение на жени*.

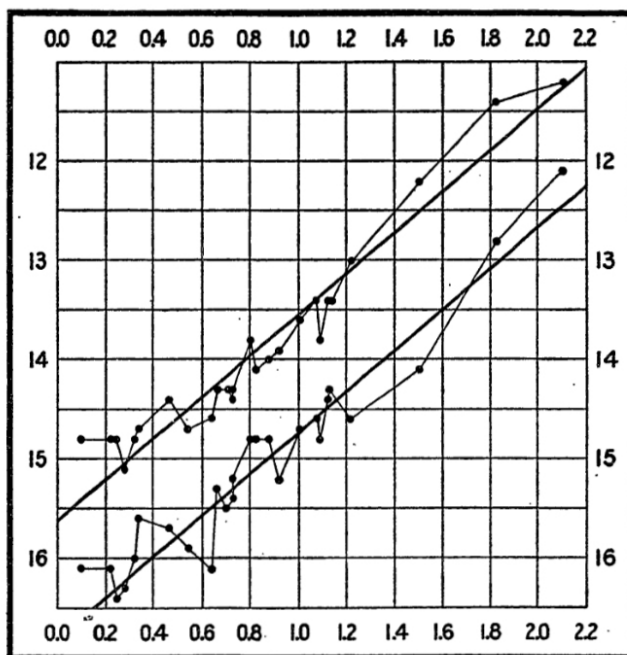
² Звезди от тип „Делта Цефей“, т.е. подобни на звездата Делта от съзвездие Цефей.

³ Светимостта е астрономическо понятие, означаващо пълна мощност на излъчване.

⁴ Сп. *Popular Astronomy*, vol. 30, p. 197.

» След неколkokратно отстраняване на неточности и грешки, то се превръща в широкоприет подход за определяне на разстоянията до звездите.

За жалост, Ливит не доживява знаменателния ден през октомври 1923 г., когато астрономът Едуин Хъбъл получава поредното фотографско изображение на мъглявината Андромеда, с помощта на най-големия телескоп в света по онова време. Когато презглежда фотоплакмата, той възбудено нагласква в ъгъла: „VAR!“, което е астрономическо съкращение за променлива звезда. Открита е слаба цефеида и на тази звезда е съдено да се превърне в мощно доказателство в хода на продължителния „Велик дебат“. Като предлага съотношението „период-светимост“, Хъбъл показва, че разстоянието до мъглявината Андромеда е огромно – следователно, тя всъщност е друга галактика, далеч отвъд Млечния път, „островна вселена“ в огромно празно пространство. Скоро, с помощта на същия метод, са открити и множество други галактики. Така, към 1935 г. космосът

„нараства по размер“ над сто милиарда пъти. Протича безпрецедентна революция в представите ни за Вселената!

Но Хенриета Ливит, жената, стояща зад тази революция, не я дочаква... През 1921 г.

тя става ръководител на отдел „Фотометрия“, но бързо е покосена от рак. Умира на 12 декември същата година и е погребана в семейния парцел на гробището в Кеймбридж, щата Масачузетс.

Във възпоменателна статия за нея, публикувана непосредствено след смъртта ѝ през 1922 г., астрономът С. Бейли пише: „Госпожица Ливит бе наследила, в една по-мека форма, строгите добродетели на своите пуритански предци. Тя гледаше сериозно на живота. Чувството ѝ за дълг, справедливост и вяност беше силно. Забавленията изглежда не я занимаваха особено. Тя беше посветен член на своя близък семеен кръг, несебична и мила в приятелствата си, непоклатимо вярна на принципите си, дълбоко съзнателна и честна в принадлежността си към своята религия и църква. Притежаваше щастливото качество да цени всичко това, което е почитено и достойно за обич у другите, и по природа беше толкова лъчезарен човек, че за нея целият живот бе прекрасен и изпълнен със смисъл.“⁴ □

ПРЕЗ ТОЗИ МЕСЕЦ

Неуморен за своя Господ

330 години от смъртта на Ричард Бакстър

превод с допълнения: п-р Станислав Алексиев

Преди 330 години, на осми декември светът загубва един от най-известните пуритански богослови, всепризнат като изключителен пастир и автор на повече от 200 произведения. Неговото име е Ричард Бакстър (1615-1691 г.). На младини се занимава усилено със самообразование и през 1638 г. е ръкоположен за свещеник в Англиканската църква.

Службата на Бакстър като пастир в църквата в Кидърминстър (1641-1660 г.) съвпада с драматични промени в живота на англиканската общност. Бакстър подкрепя парламента в борбата срещу краля и за кратко служи като капелан във войската. Присъединява се към партията на некомформистите и през 1662 г. е изключен от Англиканската църква заедно с още две хиляди духовници.

Съдия Джефрис сипе обвинения срещу Ричард Бакстър, худ. Едуард Мамло Уорд (XIX в.) / източник: meisterdrucke.uk

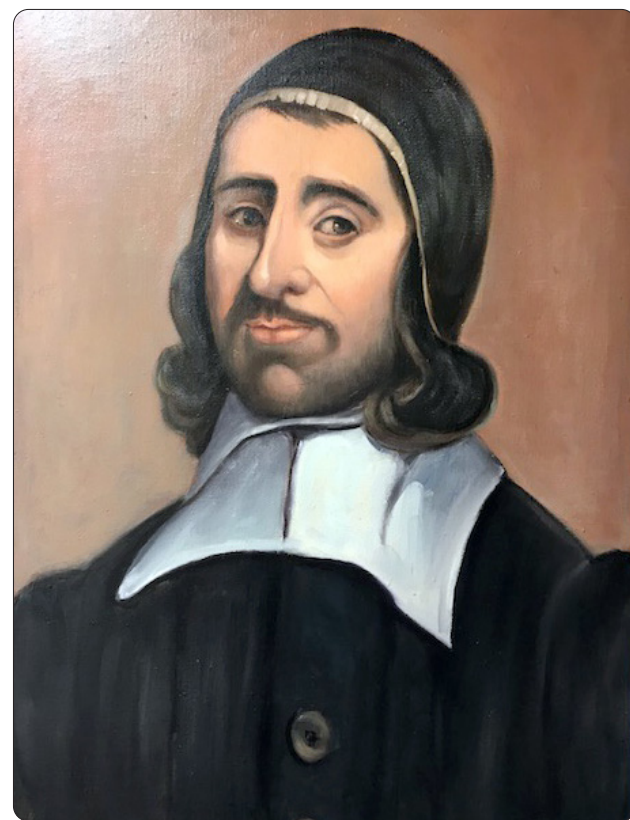
По време на цялото си църковно служение той призовава епископалните, презвитерианските и независимите църкви и пастори към сътрудничество и толерантност. След като през 1662 г. му е забранено да работи като пастир, Бакстър продължава да служи чрез своите книги и проповеди.

Три от произведенията на Бакстър се издават многократно. Във Вечният покой на светиите (1650 г.) той описва „блаженството на светиите, които се радват на Бога в Неговата слава“. Въпреки че обикновено се отпечатва със съкращения, тази книга от около хиляда страници се смята за един от шедьоврите на християнската литература. В Реформираният пастир (1656 г.) Бакстър говори за необходимостта пастирите, преди да се грижат за стадото, да обърнат сериозно внимание на себе си. Книгата дава практически насоки как да се решават проблемите, с които се сблъскват пастирите при обучението на вярващите и ръководителите на църквата. Призив към некръстените (1657 г.) свидетелства за истински евангелски дух. Авторът пламенно и убедително призовава некръстените да дойдат при Бога и да приемат Неговата милост. Други важни трудове са Методът на християнското богословие (1681 г.), в която той излага систематично своите богословски възгледи, както и автобиографията му Бакстеровото наследство (1695 г.).

Тези и други книги на Бакстър се отличават с евангелски плам, желание за завръщане към истинското благочестие и страстно желание да помирява враждуващите части на християнството.

Вдясно:

Ричард Бакстър, худ. Ивлин Карпър (XX в.) / източник: christianhof.org

Богословието на Бакстър е умерено и премерено. Той се опитва да избягва полемичната острота и търси богословска среда между крайностите. В лъжливите доктрини се опитва да открие зрънце истина, старейки се да бъде миротворец в богословието, а не само в еклесиологията. Естествено, поради това се оказва и доста непопулярен сред своите съвременници. Калвинистите например са недоволни, че той споделя представата за всеобщото изкупление; арминианите са недоволни, че се съгласява с идеята за Божия избор. Пред всички тях Бакстър защитава позицията си, като ги препраща към Писанието и разума.

Може би, ако имахме днес повече от дарбата на Ричард Бакстър да се обединяваме, вместо да се разделяме, Благовестието би могло да напредне по-далече. □

Величае душата ми Господа!

Дитрих Бонхьофер

превод от английски: Тодор Велчев

следва от 5 стр.

Там, където хората казват „не“, Бог казва „да“. Там, където хората отвръщат очи поради безразличие или надменност, Бог гледа внимателно, с любов, която пръска там повече топлина, отколкото където и да е другаде. Там, където хората казват, че нещо е презряно, Бог го благославя. Когато стигнем до момент в живота си, когато дълбоко се срамуваме от себе си и пред Бога; когато смятаме, че особено Бог трябва много да се срамува от нас, и когато се чувстваме твърде далеч от Него както никога преди – това е моментът, когато Бог е по-близо до нас от всякога, като желае да нахлуе в живота ни, като желае да усетим присъствието на Светия и да схванем чудото на Божията любов, Божията близост и милост.

„Отсега ще ме облажават всичките рогове“, възкликва Мария с радост. Какво означава да наричат „блажена“ Мария, скромната служиня? Може да означава само това, че ние се прекланяме възхитени пред чудото, извършено в нея; че виждаме как Бог удостоява и издига в нейно лице скромните; че при идването Си в този свят Бог не издирва височините, а низините, и че виждаме как славата и мощта на Бога възвеличават онова, което е било малко. Да се нарича Мария *блажена* не означава да ѝ изграждаме олтари, а да се покланяме заедно с нея на Бога, Който удостоява и избира скромните, който „извърши силни дела и свето е Неговото име“. Да се нарича Мария *блажена* означава да знаем заедно с нея, че Божията „милост е върху онези, които Му се боят през рогове и рогове“; които са удивени от Божиите пътища; които оставят Духът да духа, където иска; които Му се покоряват и казват смиренно заедно с Мария: „Нека ми бъде според както си казал“ (Лука 1:38).

Когато Бог избира Мария за Свой инструмент, когато Бог решава да дойде лично в този свят, във Витлеемските ясли, това не е идилично семейно събитие, а началото на пълен обрат, на нов ред на нещата на тази земя. Ако искаме да бъдем част от това събитие на Рождество, не можем просто да седим като зрители в театъра и да се наслаждаваме на всички мили сцени. Ние самите ще бъдем въввлечени в това действие, в този обрат на всички неща; ние ще станем актьори на сцената. Защото това е пиеса, в която всеки зритель има своя роля, и не можем да останем безучастни. Каква ще бъде нашата роля? На овчарите, паднали на колена, или на царете, носещи подаръци? Каква история ще се разиграе, когато Мария стане Божията майка, когато Бог дойде в този свят в едни жалки ясли?

Съгът и изкуплението на света – това се случва в тази грама. Защото самият младенец в яслите, Христос, ще извърши съд и изкупление. Той е, Който отстранява големците и властниците на този свят, преобръща престолите на могъщите, смирява надменните; чиято десница надделява над всички високопоставени и силни и чиято милост издига онова, което е скромно, за да го направи велико и славно. Така че ние не можем да пристъпим към тези ясли по същия начин, както бихме се приближили до люлката на което и да е друго дете. Във всекиго от нас, който реши да дойде при Христовите ясли, ще се случи нещо. Всеки от нас ще бъде

осъден или ще бъде изкупен, преди да си отиде. Всеки от нас или ще рухне, или ще стигне до опитното познание, че Божията милост е насочена към нас.

Какво означава това? Не е ли просто фигура на речта – един начин, по който пастирите придават твърде голямо значение на една прекрасна, благочестива легенда? Какво означава да кажем такива неща за младенеца Христос? Ако искате да го възприемете просто като начин на говорене, добре, тогава вървете и празнувайте адвентите и Рождество по същия езически начин, както винаги досега: като зрители. За нас това не е просто фигура на речта. Рождество е това, което казваме: че Бог, Господарят и Творецът на всички неща, се е смалил твърде много, дошъл е при нас в малко ъгълче на света, незабележим и скрит, и иска да ни срещне и да бъде сред нас като беззащитно дете. Не за да си играе с нас или да ни очарова с една трогателна история, а за да ни покаже къде и Кой е наистина Бог – и от тази перспектива да съди всички човешки стремления към величие, да ги обезцени и да ги сваля от Своя престол.

Благовещение, худ. Хенри Осава Танер (1898 г.)
/ източник: Wikipedia

Божият престол в света е поставен не върху човешките тронове, а в най-дълбоките низини на човечеството, в яслите. Около Неговия трон не се тълпят ласкателни придворни, а се мяркат някакви тъмни, непознати фигури със съмнителен изглед, които не могат да спечелят особено от гледането на това чудо и са почти подготвени да живеят изцяло от Божията милост.

За великите и могъщите в този свят има две места, където смелостта им ги напуска; места, които ги ужасяват до гръното на душите им и които те избягват на всяка цена. Това са яслите и кръстът на Исус Христос. Никой, който притежава власт, не смее да се приближи до яслите; цар Ирод също не посмее. Защото тук троновите започват да се клатят, властниците да падат, а високопоставените са свалени ниско, понеже Бог е тук със скромните. Тук богатите не получават нищо, понеже Бог е тук с бедните и с онези, които гладуват. Бог дава на гладните изобилна храна, а богатите и презадоволените отпраща с празни ръце. Пред служинята Мария, пред Христовите ясли, пред Бога, заобиколен от скромните, силните се провалят – тук

те нямат права, нямат надежда, а вместо това получават присъда.

И дори ако днес те си мислят, че нищо не ще им се случи, то ще стане утре или на следващия ден. Бог сваля тираните от троновите им, а издига скромните. Защото този Исус Христос е дошъл в света като младенец в яслите, като синът на Мария.

Предстои ни да празнуваме Рождество, наистина като празника на Исус Христос в нашия свят. Но преди това има нещо, което трябва да изясним, нещо действително много важно в живота ни. Ние трябва да си изясним как оттук насетне, в светлината на Рождествените ясли, ще мислим относно това кое е високо и кое е ниско в човешкия живот. Не че някой от нас е човек с власт, дори ако навярно ни се иска да бъдем такива и не ни харесва да ни казват такива думи. Хората с голяма власт са винаги много малко. Но има много повече хора с малка власт, незначителна власт, която пускат в действие където могат и чиято единствена мисъл е: „Продължавай да се катериш нагоре!“ Ала Бог мисли по различен начин, а именно: „Продължавай да слизаш надолу, надолу сред скромните и невзрачните, като забравяш себе си, като не търсиш да те припознават и уважават като най-великия“. Ако вървим по този път, там ние ще срещнем самия Бог. Всеки от нас живее сред хора, които са от т.нар. „големци“, както и сред т.нар. „ниска класа“. Всеки от нас познава някого, който е в по-ниско положение от нас самите. Дано това Рождество ни научи да виждаме това положение по коренно различен начин, изцяло да го преосмислим. Да знаем, че ако искаме да намерим пътя към Бога, трябва да вървим не към висините, а наистина надолу към низините, сред най-малките от всички, и че всяка душа, която иска единствено да стои нависоко, ще свърши зле.

Бог не е за подиграване (Гал. 6:7). На Негово око не убягва това, че ние от година на година празнуваме Рождество, без да го приеми сериозно. И можем да бъдем сигурни в събдването на Божието слово. На Рождество, когато Светият, с пълна власт и слава, лежи в яслите, силните ще бъдат свалени от троновите си, ако най-сетне не се обърнат и покаят. За една християнска общност е важно да стигне до разбиране на тази истина и като я схване, да си направи изводи за живота на своите членове. Има достатъчно причини да преразгледаме някои неща в нашата църква в тази светлина.

Кой от нас ще празнува Рождество по правилния начин? Кой от нас най-сетне ще положи пред яслите цялата си власт и чест, цялата почит от човеците, цялата си суета, надменност и своеволие? Кой ще заеме своето място сред скромните и ще остави единствено Бог да стои на високо? Кой ще види Божията слава в скромния Младенец в яслите? Кой ще каже заедно с Мария: „Бог погледна с благоволение на унижеността ми. Величае душата ми Господа и духът ми се възрадва в Бога, Спасителя мой“. □

Тази проповед на Бонхьофер е произнесена в Лондон на 17 декември 1933 г., в една от неделите на адвентния период, през който църквите на Запад се подготвят за празнуването на Рождество Христово. През 1933-1935 г. германският богослов служи в две немскоезични лутерански църкви в Англия. По-късно ще се завърне в родината си, за да се включи активно в т.нар. „Изповядваща църква“ и да намери мъченическата си смърт.